

2
ELEMENTA
LOGICÆ;

In gratiam Studiosæ inventutis in
Academia OXONIENS.

Authore EDOUARDO BRER-
WOOD, olim Collegij Enea-
nasensæ alumno dig-
nissimo,

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIUM,
1619.

ATLAS

1801

1801

1801

1801

1801

AD FLORENTIS-
SIMAM IUVVENTUTEM
Academiae OXONIENSIS
PRÆFATIO.

Veritatem in puteo
latentem non in-
cōcinnè finxit An-
tiquitas. Nam postquam
mens humana per lapsum
fuit deprauata, clarum hoc,
& ab ipso lucis fonte peti-
tum iubar, vltius sustinere
non potuit, scintillulas tan-
tum & stricturas quasdam
pristinæ suæ puritatis in se
retinuit. Hinc tot exercita-
tissima ingenia in rerum
causis misere cespitant, & in-
errorum scopulos, per cog-
natas rebus apparentias im-
A 3 pingunt

P R Æ F A T I O.

pingunt nauem : Hinc est, quod tantæ sint appetitus à recto, intellectus à vero deuiationes : hinc est, quod veritatis lucem non amissimus potius quam retinemus. Huic tam periculoso morbo plures plura excogitarunt medicamina, sed eò infeliciùs, quò remedia plerumque tardiora sint quàm mala, & expeditiores hi medici in luctum fuerint quàm in medellam, vt qui misereri magis norint humanæ sortis, quàm nostræ imbecillitati suppetias ferre.

Atque hic de omni remedio conclamatum putassent mortales, nisi mentem nostram tot modis læsam & impe.

PRÆFATIO.

impetitam, in se recepisset
 Logica resarciendam: quæ
 cum rationem de curuli suo
 deturbatam, & falsitatum
 inquinamentis foedissimè de-
 formatam cerneret, nullum
 non mouebat lapidem, quo
 huic, diuinæ auræ portioni,
 salus honos venustasq; con-
 staret sua. Ita enim nos in
 cognitionem rerum pulcher-
 rimarum arrexit, sic conso-
 pitam rationis fauillam in
 purissimam flammam exci-
 tauit, vt nihil turbidi vel fu-
 mosi tantam possit clarita-
 tem deuitiare. De igne *Ve-*
stali memorat *Plutarchas*, *Plut. in*
vit. Nu-
me.
 quod si casu aliquo extin-
 gueretur eundem non lice-
 ret ab alio igne utpote im-

P R Æ F A T I O .

puro, accendere, sed à solari
radio repetenda est, tam de-
fæcatæ flammæ renouatio:
nec extinctam hanc rationis
& morientem lucem, à quo-
uis licet igne redintegrare,
Logices vnus iubar (si purè
accendi vult) est admouen-
dum . Quin & conceptus,
veritati rerum conformat
semper, sæpe adæquat, ne-
que prius desinit comitem
se nobis exhibere, quàm in
naturæ recessum nos intro-
mittendos curauerit, vbi ve-
ritatis lampade sic collustra-
ta cernemus omnia, vt nec
latebit quod obscurum, nec
distrahet quod incertum,
nec obruet quod profun-
dum . Logices ergo muneri
tribu-

PRÆFATIO.

tribuendum est, quod in rebus veritatem, disquirere simul possimus & assequi, cuius flamine qui verè plenus est *Factus olor niveis pendebit in aëre penris*, quandamque videbitur cum Deo cognationem & necessitudinem contraxisse. Veritas enim sic Deo essentialis est (quod scitè Philosophi observant) ut si visibili forma se nobis repræsentare statuisset, induret lumen pro corpore, veritatem assumeret pro anima.

*Ovid.
Metam.*

Cum verò reliquæ Logicæ partes, suum habeant peculiarem usum & dignitatem, tum hæc quæ in præsenti tractatu continetur,

P R Æ F A T I O.

palnam cæteris præferre, imò præripere videtur. Discursus enim dirigit & informat, argumentorum formulas subministrat, Tyrones minùs exercitados, ad disputationis praxim instruit, & ad ipsas literarum apices præsternit viam. Et cum rectum sit iudex sui & curui, veritatem proponit argutioris, Sophismatumque quasi tritici irretitam, è quibus tamen ipsam eluctatam cernas, & ab omni grypho feliciter euolutam. Infinitus essem, si singula percurrerem, & pro dignitate subiecti, fusiori tessera dilatarem; abunde mihi fecisse videor, si strictim & summam cutem strin-

PRÆFATIO.

stringam tantum, ut qui rem
hic attendam, non instruam
orationem. Quantum vo-
bis, (selectissima iuventus
musarumq; ingenua proles)
tractatus hic suppeditabit
subsidiij, verborum compen-
dio dici non potest, usu ma-
gis & observatione depre-
henditur. Tum demum hu-
ius utilitatem percipietis ple-
nius, cum ad agones litera-
rios vosmet serió accingatis,
& in palæstram, non tanquā
bos ad cerōma, sed velut in-
structi pugiles descendatis.
Nisi ergo ignorantia socor-
diaq; litare habeatis in ani-
mo, & cum *Pyrrhonij* philo-
sophis nihil vos videre aut
cognoscere arbitremini, ut
qui

PRÆFATIO.

*Aul.
Gel.*

qui tutius fore statuatis, dubitare de rebus, quàm scire, huc accedite, & in amplexus virginis tam castæruite. Non est mihi credite tantæ scueritatis, quin amasios quos non alicui patiat: si qui verò sint, qui suis monitis gerant morē, & in placitis tantæ *Directricis* suaviter conquiescant, hos veluti *Ariadneo* filo in scientiæ thesauros introducit, ubi rationem è cathedra differentem, passionem, subsidentem fundo, ipsamq; mentem terrena superuolantem, vno quasi intuitu videre licet. Ex hoc fonte bulliunt rivuli, qui tanquam mamillæ *Palladis*, lacte fluunt & vino, vnde habeat infan-

PRÆFATIO.

infantulus literarum quod possit exurgere, fortis quod haurire. Sed frustra in hoc scrineo reconduntur gazæ, nisi & intromittantur qui accipiant, & egrediantur qui distribuant. Ingredimini ergo (Musarum diliciæ) & modesta, ut par est, manu, quos fructus ostendit carpite: neque tamen ita in re aliena prodigos vos esse velim, ut quæ conceduntur vobis in usum, trahatis ad luxuriam. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, sed si lasciviant in ramos, si plantas euellant & eradicent, hos persequuntur ut latrones, non patiuntur ut aduenas.

Quod

PRÆFATIO.

Quod si adeo tenellæ quorundum sint & molliusculæ aures, ut siccos Logices terminos ferre non possint, sed velut ad motâ carmarinâ, ad duriora quæque nauseant vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuisse explicari; doceri quidem possunt, ornari non possunt. Cum enim omnis oratio vel ad ὀρεξεν dirigatur, vel ad νόστον, illa admouendos affectus elegantias aucupatur, hæc ut instruat mentem, rebus adaptat voces, neq; sollicita est quam ornatè, sed quàm significanter animi possit sensa exprimere, annon is ad ludibrium affectaret eloquentiam,

P R Æ F A T I O.

tiam, qui Logicam tropis
adornare pruriret, stoma-
chumq; cibi avidum illude-
ret condimentis? Expediant
mihi definitiones, divisio-
nes, distinctiones, figuris,
floribusq; depictas, & per-
pendant secum, quam tan-
dem utilitatem ex huius-
modi filiquis sint perceptu-
ri. Annon hoc est cum Indis,
margaritas auriq; globulos
de naribus & labijs pendere,
& membris huius curaturæ
nescijs, ridiculè ornatum
adaptare? Adeone verò au-
ribus inserviendum est, ut
nulla saluæ nostræ possint
arridere, nisi quæ metapho-
ras sapiant, & desitura sint
in concentum? Quanto sa-
tius

PRÆFATIO.

Apud
Gel. l. 2.
cap. 5.

Liv. l. 2.

tius est *Lysia* hic stilum *Platonis* anteferre facundiæ, de quibus sic censuit *Favorinus*, apud *Gellium*, ut si ex *Platonis* oratione aliquid demas musteſue, de elegantia tantum detraxeris, si ex *Lysia*, de ſententia. Faciant ergo authori delicti ſui gratiam *Ciceroniani* & Rhetorculi, ſi in materia elegantiarum non capaci, v oculis utatur ſiccioribus, quaſque in *Cicerone* ſuo paſſim non reperiant. Impingent forte in verba incompta, & horridula, quæ tamen ſi propiori oculo intueantur, *Bruti* baculo, quod *Apollini* parabat offerre, invenient non diſſimilia, cuius intus ſolidum aurum corneo

P R Æ F A T I O.

corneo velabatur cortice. Meminerint, etiam in Epulis suum acrimoniæ constare vsum, & acerbiora tantum est vt displiceant, vt nonnunquam stomachum excitent, & in nouum erigant appetitum, *Nec cibus ipse inuat morfu fraudatus aceti.* *Martial
Epigra.*

Hunc igitur libellum, in rem vestram visum est donare typis; non prurigne quadam vexandi prælos, neque vt authori opus hoc posthumum famam aliquam aut existimationem conciliaret, (non enim adeo euiluit in rep. literaria tanti viri nomen, vt ex adolescentiæ suæ nucibus & lusu posteritatis gratiam emendicaret) sed
vt

P R Æ F A T I O.

vt studiosa iuuentus his velitationibus eousque assueceret, donec ad arma magis stataria possit descendere. His accedit, quod in huius libelli trāscriptionibus, multum olei & sudoris impendebant iuniores, bonasque horas, quas in medullam collacarent, miserè prodigebant in cortices. Tanto labori, ex huius tractatus impressione tandem visum est succurrere, vt sublatis qui in manuscripta exemplaria irreperant, erroribus, correctus, lima que seueriori castigatus, in lucem prodiret. Fauete ergo Academici; imo & fouete partum hunc orbatum² patre, vultus sane

PRÆFATIO.

sane paternos haud obscure
refert, eoque magis in cli-
entelam vestram dignus est
ut recipiatur, quo minus in-
digeat. Quod si opellam
hanc eo quo studiosos de-
cet candore tractaueritis.
alias etiam venerandi Capi-
tis lucubrationes expectate,
quæ limam, & lucem, addo
& censuram magis ferent.
Vos interim his fruamini,
clarissimique viri famam eo
studio colite, quo ille neg-
lexit. Neque iam (ut rari cu-
iusque fatum est) ideo vilef-
cant, quia communicantur
& sunt in promptu, nec tam
salutaris aquæ satietas vos
capiat, quod facilis detur ad
hospitales fontes recursus. Istud
pro

P R Æ F A T I O.

pro te, libelle, lectori ausim
spondere, quod eius, quam
in te impendet operæ, non
Martial sit cariturus fructu. *Si can-*
Epigr. didus aure, Et matutina si tibi
fronte venit.

Guilielmus Bakerus Oxon.

Academia alumnus.

INDEX.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

SECTIO. II.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. III.

De propositionis partibus, & imprimis de Nomine.

SECTIO. IV.

De Altera propositionis parte :
Verbo.

SECTIO. V.

De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categorica propositionis.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECT.

SECTIO. VII.

*De triplici materia Categorica
propositionis.*

SECTIO. VIII.

*De Diuisione Propositionis se-
cundum quantitatem & eius
explicatione.*

SECTIO. IX.

In qua dubitationes solvuntur.

SECTIO. X.

*De Diuisione Propositionis se-
cundum Qualitatem Rei, &
eius expositione.*

SECTIO. XI.

*De Diuisione propositionis secun-
dum qualitatem vocis.*

SECTIO. XII.

*De triplici Interrogatione propo-
sitionis.*

SECTIO. XIII.

*De accidentibus categorice pro-
positionis, & primo de oppositi-
one, eiusque legibus.*

SECT.

SECTIO. XIV.

De oppositorum legibus.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XVI.

De Equipollentiapropositionum

SECTIO. XVII.

De Equipollentie Regulis.

SECTIO. XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XIX.

De conuersione Propositionum.

SECTIO. XX.

De Tribus conuersionis Modis.

SECTIO. XXI.

Dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

SECTIO. XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

SECT.

SECTIO. XXV.

De Argumentatione.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

SECTIO. XXVII.

De Enthymemate.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

SECTIO. XXIX.

De Exemplo.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

Propositio est oratio indicativa, congrua, & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, & accidentium cumulo.

Genus est oratio. Oratio autem nihil est aliud quàm vox complexa ad placitum significans.

Incomplexa vel simplex, quæ vnam rem significat, vt homo.

Nota enim quod vox est duplex,

Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus consistit, vt homo est animal, hæc autem est oratio.

B

Disse.

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe, 1. vt sit indicatiua, 2. vt congrua, 3. vt perfecta, 4. vt verum vel falsum enuncians, 5. vt sit sine ambiguitate.

Grammatica, quia effertur per verbum indicatiui modi.

1. *Indicatiua.*)
Propositio est
oratio indica-
tiua bifariam.

Dialectica, quia indicat aliquid esse vel non esse. Vt hæc propositio, *Socrates* est Philosophus, indicat aliquid esse: hæc vero homo non est equus indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.*) (1.) rite instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas, ideo hæc oratio, *Cicero* est vir doctus, non est propositio.

3. *Perfecta.*)
Nota enim
quod duplex
est oratio, Al-
tera.

Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in mente auditoris, id est, cum audior certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.

Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.*) Nota quod verum est quando res ita se habet, vt per orationem significatur, vt in hac propositione, homo est viuens, falsum autem est, quando
revera

revera ita non est, vt per orationem esse sit significatur, vt homo est Bos. Quocirca oratio quæ nec verum, nec falsum significat non est propositio. Est autem hæc maxime propria nota propositionis.

Sine ambiguitate.) (i.) Quæ plures significationes non habet, nec dubium & ancipitem sensum parit in mente auditoris.

In voce simplici, & dicitur æquivocatio, quæ est vnius vocis in plures sensus distractio, vt hæc vox, canis, quæ & canem domesticum, & piscem eius nominis significat.

Nota. Quod est duplex ambiguitas. Namque est alia.

In voce composita, sine oratione, quæ amphibolia dicitur, vt in hac, Aiote *Æacida Romanos* vincere posse. Nam in vtroque sensu intelligi ea potest, vel vt *Romanos* ille vinceret, vel vt ab ijs vinceretur vtramque definitio excludit.

SECTIO. II.

In qua dubitationes solvuntur.

Obiectio. **V**Ox complexa non definitur, propositio autem cum sit oratio est complexa, Ergo non definitur.

B 2

Solutio

ELEMENTA

Solutio. In
propositione,
Considera-
tur &

[Materia, quæ sunt voces
simplices.

Forma quæ est ipsarum vo-
cum connexio. Igitur quoad
materiam est complexa, quia
< in ea multæ voces sunt; quoad
formam incomplexa, quia
} omnium vocum est vnica con-
nexio.

Obiect. Aliqua vox simplex, vt hoc verbum
lego, vel amo, est propositio; quia verum vel
falsum significat, at non est oratio. Ergo omnis
propositio non est oratio.

[Explicita, quæ constat
explicite vel expresse ex plu-
ribus vocibus, vt ego sum le-
gens.

Solut. Pro-
positio duplex
est, alia

Implicita, quæ licet sit sim-
plex quoad vocem & sonum,
est tamen complexa, quoad
significationem & sensum, vt
< lego. Nam significat primo
actionem legendi, secundo
personam legentem, scilicet,
primam, tertio tempus in quo
legit, scil. præsens, est ergo
propositio implicita, non ex-
plicita.

Solut. 2. Vel
dicendū, quod

[Vocis, & sic simplicia verba
sunt.

Sensus, & sic sunt propo-
sitiones,

LOGICA.

5

lego, amo, &c. } tiones, quatenus multarum
Consideran- } vocum significationes conti-
tur bifariam, } nent & in multas voces resol-
ex parte } ui possunt, vt lego, (1) ego
sum legens.

Obiect. Opposita non debeat in eadem defini-
tione poni, sed verum & falsum sunt oppo-
sita, & inuicem sibi repugnant. Ergo in hac de-
finitione male ponuntur.

Solut. Op- } Copulatiue, notâ coniu-
posita ponun- } ctionis interueniente, & sic
tur in defini- } male.
tione, vel } Disiunctiue, quando nota
disiunctionis intercedit, & sic
certe poni possunt: vt in hac
definitione.

Obiect. Ista oratio propositio est, *Petrus* cras
moriatur, non tamen verum vel falsum signi-
ficat, nam responderi non possit, cum ea vera
an falsa sit, cum vel cras mori, vel ultra videri
possit.

Solut. Signi- } Determinate in materia
ficat verum } necessaria, vel impossibili, vel
vel falsum } contingenti de presenti.

Solut. Signi- } Indeterminate in materia
ficat verum } contingenti de futuro, vt *So-*
vel falsum } crates cras morietur, contin-
determinate, } gens futurum est. Nam licet
indetermi- } nec sit determinate verum,
nate, nota e- } nec determinate falsum, cras
nim quod pro- } moriturum *Socratem*: est ta-

positio significat verum uel falsum.

men sine dubio verum vel falsum, omnis ergo propositio significat verum vel falsum, aut determinate aut indeterminate.

Obiect. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda, sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in libr. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse, ergo omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex.

Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate. Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

2. Vel dicendum quod propositio.

Per se vniuoca est & sine ambiguitate. Per accidens, scilicet vitio *Sophiste*, ambigua est, vt aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis sit calida.

Obiect. Omnis definitio constat ex genere & differentia, vt inquit *Porphyrus* in capite de differentia. Sed hæc sic non constat. Ergo est mala.

Essentialis quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali consistit.

Solutio. Definitio est duplex, aut

Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentia non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO. III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine.

Partes propositionis sunt duæ,

Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars,

Verbum, quod est eiusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur, alia enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcunque aliquid determinati significant, habentur pro nominibus.

Nomen est 1. vox. 2. significatiua ad placitum, 3. sine tempore, 4. cuius nulla pars separata aliquid significat, 5. finita, & 6. recta: Cuius partes sic explico.

1. *Nomen est vox*) Est autem vox nihil aliud, quam sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, lingua, palato, labijs dentibus c. formatus.

Vnde ad rationem vocis duo requiruntur, tum

Prolatio, vt ab ore animalis proferatur.

Formatio, vt in ore fingatur vel formetur sonus priusquam ex ore exeat. Vnde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamuis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

Naturaliter, vt illæ quæ idem apud omnes significant, vt canum latratus, lugentium gemitus, &c.

2. Significatiua ad placitū
Nota enim, quod duplices sunt voces significatiuæ; nam aliæ significant

Ad placitum, (1.) ad voluntatem imponentis, vt quæ certarum rationum sunt propriæ, nam illæ voces non idem significant apud omnes, vt hæc vox homo, hominem apud omnes gentes non significat, sed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Iudei*, quæ ipsum exprimant.

3. *Sine tempore*. (1.) sine temporis consignificatione, vt scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non consignificat.

Nota quod aliud est, tempus

Significare,
Implicare,
Consignificare. Id tempus significat, quod impositum est

LOGICÆ.

9

est ad ipsum principaliter designandum, ut hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, ut prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod unâ cum præcipuo significato, tempus connotat, ut curro, amavit, &c.

4 Cuius nulla pars separata, aliquid significat. Nota quod duplices sunt partes nominis & verbi. Nam alia sunt

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, scilicet syllabæ, quarum neutriæ aliquid significant; Syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediate conficiuntur.

Simplicia, quæ non componuntur ex alijs nominibus, ut homo, lapis, &c.

Nota, quod nomina sunt duplicia, alia

Composita, quæ ex alijs simplicibus constant, ut signiferus, respublica, &c. Nota autem, quod nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licet aliquid significant, id tamen faciunt non ut partes nominis sunt, sed ut partes orationis.

Finita, est quæ certam aliquam rem significat, vt homo, lapis, &c.

5. *Finita.*
Nota quod vox

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, vt non homo, non lapis, &c quia non homo significat quidvis præter hominem, quocirca vox finita est vox positua, infinita autem est negatiua.

6. *Recta.*) Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominativo posita est. Oblique enim voces, quæ scilicet alterius sunt casus quam nominativi, non nomina, sed casus tantum nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO. IV.

De Altera propositionis parte : Verbo.

Verbum est 1. vox significatiua ad placitum, 2. cum tempore 3. cuius nulla pars separata significat, 4. finita, & 5. recta. Quæ definitio eodem modo explicatur quod definitio nominis. Nam dicitur

1. *Vox significatiua ad placitum.*] Vt excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2. *Cum tempore.*] Vt distinguatur à nomine, quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præ-

Præcipuum, in quo à nomine non distinguitur, vt lego, principaliter Iectionem, amo amorem significat.

Nota enim quod verbum habet duplex significationem

Secundarium minusque præcipuum, idque duplex, scilicet

Personam, vt amo præter amorem primam personam significat.

Tempus, vt amo significat præsens tempus atque his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3. *Cuius nulla pars separata significat.*] Vt distinguatur ab oratione.

4. *Finita.*] Vt distinguatur à verbis infinitis, (i.) non verbis infinitiui modi, sed negationibus verborum, vt non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem vt nomina.

5. *Refla.*] Vt excludantur verborum casus: Nam cetera vniuersa quæ non sunt indicatiui modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem quod licet propositiones ex alijs interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt ex aliter propositionis partes, quam quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO V.

De diuisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categorica propositionis

Nota quod propositio, trifariam diuiditur, secundum

Substantiam.
Quantitatem.
Qualitatem.

Diuiditur propositio secundum substantiam

In Categoricam seu simplicem.
In Hypotheticam siue compositam.

Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticæ sunt orationes.

Secundum formam, quia forma categoricæ est connectio subiecti & prædicati per copulam, sed forma hypotheticæ est connectio ipsarum categoricarum per aliquam conjunctionis notam. Vt in hac Categorica, homo est animal, materia eius sunt tres eæ voces simplices homo est animal, forma est connectio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quod inter-

Nota quod Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariam, nempe &

Intercedit. In hac autem hypothetica, Si homo est rationalis, & asinus est irrationalis, tum, &c. Materia proxima sunt duæ illæ propositiones quæ connectuntur per copulatiuam coniunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica, est ea propositio, quæ constat, 1. ex subiecto, 2. prædicato, & 3. copula, tanquam 4. ex partibus proximis. Ut homo est animatus.

1. Nota quod subiectum est ea pars propositionis quæ præcedit copulam, ut in dicta propositione (*homo.*)

1. Duo hic observa, 1. quod non quicquid præcedit copulam in propositione est eius subiectum, sed ea pars propositionis quæ præcedit; nam signa etiam præcedunt, sed non dicuntur subiecta, quia non sunt partes, sed accidentia propositionis.

Secundo observa, Quod cum dicitur subiectum id esse quod præcedit verbum, in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, sed quod in significatione & sensu, ut in hac propositione, Philosophus est *Socrates*, *Socrates* est subiectum, quia licet sequitur in sono, tamen in sensu & constructione præcedit.

2. Prædicatum est quod sequitur copulam in propositione, ut in dicta propositione (*animatus.*)

Nota, quod
duplex est præ-
dicatum in
propositione,
alterum

Materialē, id scilicet quod sequitur verbum principale & quod per copulam vnitur subiecto.

Formale, ipsum nimirum verbum, vt in dicta propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Obiect. Prædicatum & copula sunt diuersæ partes propositionis. Ergo copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diuersæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum
consideratur,
vel

Vt adiacet subiecto, & sic est prædicatum.
Vt vnit prædicatum materiale subiecto, & sic est copula.

3. Copula est ipsum verbum substantivum, quod intercedit inter subiectum & prædicatum, & vnum copulat alteri. Vt in dicta propositione (est.)

Duo hic notanda. Primum, quod verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis, sed solummodo substantivum, vt verbum sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Vt in hac propositione *Plato legit librum*, legit non est copula; sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato est legens librum*.

Ex.

Secundo
nota quod co-
pula ponitur in
propositione
bifariam, vel

Explicite, vt in hac propo-
sitione, homo est corpus.

Implicite, vt in hac, homo
viuit. Vbi copula intelligitur
in verbo adiectiuo viuit, talis
autem propositio resolui po-
test in explicitam per verbum

Substantivum (*est*) & participium præsentis
temporis, hunc in modum, homo est viuens.

4 Nota quod
ea particula (tā-
quam ex parti-
bus proximis)
adijcitur ad ex-
cludendam hy-
potheticā pro-
positionē hęc
enim habet du-
plices partes,
aliæ sunt

Proximæ, nempe catego-
ricæ propositiones.

Remotæ, scilicet, subie-
ctum, prædicatum & copu-
la ex quibus Categoricæ
conficiuntur. Conficiuntur
igitur hypotheticæ propo-
sitiones etiam ex subiecto,
prædicato, & copula, sed
non tanquam ex partibus
proximis sicuti Catego-
ricæ.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob.

Membra omnis bonæ diuisionis
debent esse opposita, at mem-
bra huius diuisionis non sunt

opposita, Ergo propositio male diuiditur. Mi-
nor

non probatur, quia vnum oppositum non est pars alterius, at Categoricala propositio est pars Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In categoricala propositione duo spectantur, nempe

Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricalæ scil. voces simplices, sunt etiam partes licet remotæ hypotheticæ.

Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma Categoricalæ est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricalarum propositionum per coniunctionem.

Ob. Sunt tantum duæ partes orationis secundum dialecticos, scil. nomen & verbum. At omnis propositio est oratio. Ergo sunt duæ solum partes propositionis, & non tres, subiectum, prædicatum, & copula.

Resp. Propositionis partes sumuntur, vel,

Penes modum significandi, sic duæ solum partes distinctæ sunt, sc. nomen & verbum, quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.

Penes ordinem collocandi in propositione, & sic tres sunt, subiectum, prædicatum, & copula, quia subiectum præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duæ solum

[solum sunt distinctæ essentialiter, nam subiectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Ob. Bona definitio debet conuenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non conuenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hæc, lego, pluit, vincit, categoricæ sunt, carent tamen & subiecto & prædicato. Ergo male definitur.

Resp. Subiectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expresse, cum explicantur, aut 2. implicate, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, vt in hac, *Socrates amat*, exprimitur subiectum, sed latet prædicatum. In hac autem, *lego*, & subiectum intelligitur & prædicatum. Resolui tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, & fieri explicata, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicite, vel saltem implicite (1) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessario intelliguntur.

Notandum autem quod semper, vbi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adijcitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quod est. Vt in hac propositione, homo est, (1) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO VII.

*De triplicimateria Categorica
propositionis.*

Materia pro-
positionis du-
plex est,

Ex qua conficitur, & sic
subiectum, prædicatum, &
copula sunt eius materia.
Circa quam, quæ est realis
habitus subiecti ad prædica-
tum.

Hæc vero
materia tri-
plex est.

1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cum prædicatum
necessario affirmatur de subiecto, ut in hac
propositione homo est animal. Necessarium est
enim hominem esse animal. Necessarium enim
definitur id quod non potest aliter se habere.
Quocirca illæ propositiones vocantur necessa-
riæ, quarum prædicata non possunt aliter,
quam convenire subiectis.

2. Materia impossibilis est, cum impossibile
fit prædicatum vere affirmari de subiecto, ut in
hac propositione homo est Asinus, & in hac,
arbor est lapis, &c. quia impossibile est homi-
nem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam
impossibile definitur quod non potest ita se
habere.

3. Materia contingens est, quando prædi-
catum medio quodam modo se habet, & po-
test

test vel adesse vel abesse à subiecto, vt in hac homo est doctus, nam contingit homini vt sit doctus, cum possit esse vel doctus vel indoctus. Et in hac lapis est rubens, nam potest lapis vel rubens esse vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod potest esse vel non esse.

Quocirca, 1. propositio necessaria ea est, in qua prædicatum subiecto conuenit ex natura subiecti. 2. Impossibilis, in qua prædicatum ex natura repugnat subiecto. 3. Contingens, in qua prædicatum nec repugnat naturæ subiecti, nec subiecto ex natura conuenit, sed velut indifferens est.

Ex quibus colligitur, quod in materia necessaria, propositiones omnes affirmatiuæ veræ sunt, negatiuæ falsæ, vt homo est animal vera est, homo non est animal, falsa. In materia, impossibili contra, negatiuæ veræ affirmatiuæ falsæ, vt homo est Leo, falsa; homo non est Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falsas esse non repugnat, vt homo est doctus, homo non est doctus. Vtraque enim vel vera esse potest vel falsa.

SECTIO. VIII.

De Diuisione Propositionis secundum quantitatem & eius explanatione.

Propositio categorica diuiditur secundum quantitatem in propositionem,

1. Vniuersalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

Propositio vniuersalis est ea, cuius subiectum est terminus communis, signo vniuersali amplificatus, ut *omnis homo vivit, nullus homo est Asinus.*

Nota quod terminus communis est vox apta prædicari de pluribus, (i) quæ talem rem significat quæ est communis multis, sicut hæc vox *homo*, est vox communis, quia rem significat quæ pluribus conuenit, ut *Socrati, Platoni, omnibus singularibus hominibus.*

Nota secundo quod signum vniuersale est, quod facit terminum cui coniungitur vniuersaliter capi, siue affirmatiue, siue negatiue. Cuiusmodi sunt *omnis, quilibet, vnumquodque, nullus, nihil & huiusmodi.*

1. Ut eius subiectum sit vox vniuersalis, vnde hæc vniuersalis non est, *Omnis Socrates est philosophus.*

2. Ut subiecto præfixum sit signum vniuersale, vnde hæc

vni.

vniversalis non est, aliquis homo est: viuens, quia licet subiectum per se sit vniversale, ratione tamen signi restringitur & fit propositio particularis.

Notandum igitur quod tres illæ conditiones requiruntur ad propositionem vniversalem.

3. Vt subiectum, vniversaliter capiatur, non collectiue sed distributiue (i) vt prædicatum omnibus conueniat, quæ sunt subiecto; non solum collectiue verum etiam distributiue acceptis, vnde hæc non est vniversalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septē, quia prædicatum non conuenit cui libet singulari sub subiecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

1. *Propositio particularis est illa cuius subiectum est terminus communis signo particulari contractus et aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter, & huiusmodi, quæ aliquid per se commune contrahere & restringere possunt.

1. Vt subiectum sit vox communis, vnde hæc non est particularis, aliquis *Virgilius* est Poeta.

2. Vt subiectum contrahatur per signum particulare, vnde

Unde hæc, homo est albus, non est particularis ob defectum particularis signi.

Unde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nimirum

3. Ut subiectum per signum determinatū, non vnā rem singulārē significet determinate, sed indeterminate supponat pro indiuiduo vago, unde hæc non est particularis, hic homo est albus, quia licet restringit, hoc tamen est determinate non indeterminate, (i) ad rem certā & singulārem, particularis autem licet restringit, ad rem singulārem, non tamen ad certā, sed vagā & incertā, ita vt multis applicari possit.

3. *Propositio indefinita est ea, cuius subiectum est terminus communis sine aliquo signo sibi adiuncto, vt homo currit, equus est animal.*

Notandum quod indefinita propositio non ita appellatur, quia non habet definitam & certā quantitatem, sed quia nullam habet signis expressam, (i) nec vniuersali, nec particulari, nec singulari signo determinatam. Nam indefinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundum enuncianti modum.

Necessaria & impossibilia obtinet in sensu quantitatem vniuersalis, vt homo est animal.

mal idem valet quod omnis homo est animal, homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim quod indefinita propositio in materia

Contingenti, obtinet quantitatem particularis, ut homo est doctus, idem quod aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquiuvalenter, vel vniuersalis, vel particularis, sed formaliter neutra.

4. *Propositio singularis est illa, cuius subiectum est vox singularis, vel vox vniuersalis singulariter accepta, ut Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de vno solo, ut, *Socrates, Plato, Virgilius, &c.* (i) quæ rem vnicam & singularem significat.

Proprie, per adiectionem signi demonstratiui primitiue speciei, ut hic homo, iste equus, &c.

Nota autem quod vox vniuersalis dupliciter fieri potest singularis,

Improprie & figurate, ex suppositione, quando vox vniuersalis pro singulari supponitur, ut Poeta pro *Virgilio*, Orator, pro *Cicerone*, prioris autem generis singularia, singularia demonstrata dicuntur, & quoad vocem & sensum singularia sunt, posterioris vero

vero dicuntur singularia per suppositionem, quia licet secundum vocem vniversalia sunt, tamen secundum vsum & applicationem vocis singularia sunt.

Hic autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conueniunt, quod vtraque adhibita voci vniuersali tollunt vniuersalitatem ipsius vocis, eamque contrahunt. Sed in hoc differunt, quod signa singularia, vocem cui adiunguntur ad rem certam & demonstratam restringunt, vt hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, vt quidam homo est Philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO. IX.

In qua dubitationes resolvuntur.

Obiect. **A**rist. in lib. i. de Interpret, cap. 5. diuidit propositionem in vniuersalem & singularem, nihil loquitur de indefinita & particulari. At diuisio Arist. est bona. Ergo superflua est hæc quadrimembris diuisio.

Resp.

Subiecti solum, & sic omnis propositio aut est vniuersalis aut singularis, quia omne subiectum per se acceptum aut singulare, aut vniuersale est.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte,

Signi & sic est quadruplex quia si sit signum

Vniuersale, est propositio vniuersalis. Particulare, est particularis. Singulare, est singularis. Nullum, est indefinitum.

Nota autem quod in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est sed subiecti, sic quod talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subiecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates est omnis homo*, singularis est: hæc, *omnis equus est Bucephalus est* vniuersalis.

Ob. Iæ propositiones non sunt distinctæ quæ habent omnes easdem partes, at omnes hæc propositiones habere possunt easdem partes, ut *omnis homo viuit*, *aliquis homo viuit*, *hic homo viuit*, *homo viuit*, quia habent idem subiectum, prædicatum & copulam, ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

substantiam sed secundum quantitatem, quod circa licet interdum habeant easdem partes, quoad essentiam partium, non tamen quoad extensionem, hæc enim in omnibus variatur.

Obiect. Hæc propositio est particularis, non omnis homo legit, verum subiectum in ea non est terminus communis, signo particulari determinatus, Ergo propositio particularis male definitur. Maior apparet ex regulis æquipollentiarum.

Resp. Duplicitia sunt signa particularia, alia.

Formaliter & expresse, ut aliquis, quidam, alter, &c.

Æquivalenter & implicite scilicet quoad sensum, & sic signum universale præfixo signo negatiuo est particulare, quod circa licet in ea non sit signum particulare quoad vocem, est tamen quoad sensum.

Ob. Ista propositio, tantum homo est rationalis, est indefinita, non enim est aliqua ex cæteris, tamen ibi non est terminus communis sine signo, Ergo indefinita male describitur.

Resp. Propositio indefinita est, in qua ponitur subiectum sine signo, (i) non sine quouis signo, sed sine signo quantitatis, extendente, scilicet vel contrahente propositionem. Hæc autem signa tantum, solum, &c. non sunt signa quantitatis, sed exclusionis, quæ nullam vim exercent in terminum cui adiunguntur, sed in ea quæ sunt diversa à subiecto.

Obiect.

Obiect. Illa propositio, totus *Socrates* est albus habet pro subiecto terminum singularem. Non tamen est singularis, ergo singularis propositio male definitur: minor probatur quia nulla singularis propositio æquiualeat vniversali, at illa æquiualeat huic, omnes *Socratis* partes sunt albz. Ergo.

Formaliter singularis.

Resp. Ista propositio est

Resolutive vniuersalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectiue pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributiue prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis*, vniuersalis, igitur est formaliter singularis, sed reductiue vniuersalis.

Obiect. In ista propositione, cuiuslibet hominis equus currit, subiectum est terminus communis signo vniuersali determinatus, non tamen est vniuersalis propositio. Ergo,

Resp. Subiectum istius propositionis est equus non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subiectum esse non potest, ideoque cum signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO. X.

*De Diuisione Propositionis secundum
Qualitatem Rei, & eius
expositione.*

Notandum
quod duplex
est qualitas
propositionis.
Altera ex
parte

Notandum
enim quod ve-
ritas & falsitas
est in aliquo
trifariam, vel
ut in

Rei. Quæ scil. conuenit pro-
positioni ratione rei quam sig-
nificat, vt veritas & falsitas:
Nam propositio ideo vera &
falsa est, quia in re ita est, vel
non est, quemadmodum sig-
nificatur per propositionem.
Vocis. Quæ scil. immediatè
& per se propositioni cōuenit,
vt affirmatio & negatio: Illa
qualitas materialis est, hæc
formalis.

1. Causa & fundamento, sic
in re.

2. Subiecto, sic in intelle-
ctu.

3. Signo, sic in propositio-
ne. Intellectus subiectum est,
quia in se concipit veritatem
& falsitatem. Propositio sig-
num est, quia ea explicat. Res
causa est, quia nulla propositio
est vera nisi quia cum re qua-
drat, nec falsa nisi quia cum ea
dissidet.

Vera

Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet quemadmodum per propositionem significatur se habere.

Propositio
igitur.

Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet, quam per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subiectum, prædicatum, & copulam. Ergo omnis propositio est vera.

Resp. Propositio consideratur vel
Quoad formam propositionis, quæ in coniunctione prædicati & subiecti per copulam consistit, sic omnis vera est.

Quoad materiam substratam, i. rem ipsam, quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subiectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

Ex qua seu interna, quæ materia compositionis dicitur scil. ex qua propositio componitur, sic subiectum prædicatum,

Resp. Materia est duplex

tum, copula eius materia est.
Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest, nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem eius materia est, & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Ob. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione, sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, vt lego, curro, &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Maior est *Arist.* in Proœmio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est.

¶ Secundum vocem & ea est solum in propositionibus explicitis.

¶ Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Ob. Eadem propositio, vera esse potest & falsa. Ergo membra non satis distinguuntur, Antecedens patet, quia hæc propositio *Petrus sedet*, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

¶ 1. Vox (i.) materia compositionis & quoad hanc non mutatur. 2. Sig.

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, quia semper idem significat.

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem eius vel discordiam cum re significata, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius.

Quocirca licet eadem propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

Resp. In propositione tria ista spectantur.

SECTIO. XI.

De Divisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

[Affirmatiua est, in qua copula principalis affirmatur, i. cum copulæ principalis nullum negationis signum præfigitur, ut homo est rationalis.

Propositio.

[Negatiua est, in qua copula principalis negatur, i. quando verbo principali præfigitur negationis signum, ut homo non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam, duo notanda sunt. i. Quod in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quævis propositionis pars, sed solum copula respicienda est, non vero prædicati vel subiecti: ubi enim verbum non negatur, licet & subiectum & prædicatum negentur, propositio affirmatiua erit, vt non homo est non equus.

Secundo notandū, quod non ex cuiuscunque copulæ affirmatione vel negatione in propositione estimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solum ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Vt hæc propositio, qui non studet est indoctus est affirmatiua, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterum. Hæc autem, quicumque viuit non est mortuus est negatiua, quia principale verbum negatur.

Principalis cuius vi subiectum & prædicatum in propositione copulantur.

Minus principalis, quæ non connectit prædicatum subiecto, sed partes subiecti ad se inuicem, aut partes prædicati ad se inuicem. Vt in hac propositione, *Socrates* qui est *Philosophus* est *fælix*, prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subiecti, eius partes inuicem connectens, hoc enim totum, *Socrates*

Duplex enim
copula est

Socrates

crates qui est Philosophus, habet locum subiecti in ea propositione: Verbum autem posterius est verbum principale, & propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subiecto, &c.

Prius, ut homo est indoctus.

Infinitus, ut homo est non doctus.

Negans, ut homo non est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionem negatiuam facit. Ita quod negatio præposita alijs partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis, sed eius solum termini cui coniungitur.

Nota quod apud dialecticos negatio est triplex:

Ob. Arist. In lib. de Interpretatione cap. de oratione, facit affirmationem & negationem species propositionis, ergo non sunt eius qualitates.

Formaliter, pro compositione affirmatiua, vel negatiua prædicati cum subiecto, sic qualitates sunt.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur:

Materialiter, pro propositione affirmatiua, vel propositione negatiua, sic species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negatiua est, nullus homo est Asinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subiecto. Ergo negatiua propositio male definitur.

Sol. Præponitur:

Quoad vocem, subiecto.
Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum vniuersalitatis, in subiectum, sed quatenus signum negationis in verbum vim exercet.

Pure negatiua, vt non, nec &c.

Notandum enim, quod signa negatiuæ qualitatis sunt duplicia. Alia

Mixta quæ cum negatione i. qualitate, etiam vniuersalitatē, id est, quantitatem propositionis designant: Vt nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis præponitur propositioni, licet quantum ad quantitatem vim exerceat in subiectum, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatem propositionis à subiecto, qualitatem à copula sumendam esse.

Obiect. Hæc propositio *Socrates* est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cum vnum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergo pro-

propositio insufficienter diuiditur secundum qualitatem.

Puræ aut	}	Affirmantes, vt So- crates est.
		Negantes, vt Socra- tes non est.

Sol. Propo-
sitiones affir-
matiue & ne-
gatiue sunt,
vel

Mixtæ, quæ utramq; quali-
tatem participant, partimque
affirmatiue, partimque nega-
tiue sunt, vt *Socrates est*, vel
non est, cum alterum princi-
pale verbum affirmetur, alte-
rum negetur.

Obiect. Si negatio debet præcedere verbum
in negatiua propositione, aut ergo mediate, aut
immediate: Non mediate, quia tum hæc est
negatiua, non homo est animal; Nec immediate
quia tum hæc non est negatiua, nullus homo
est animal, quia præcedit negatio immediate
non verbum, sed subiectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum im-
mediate, aut quoad vocem, vt in hac, homo
non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, vt
in hac, nullus homo est bos: Nam quamuis
signum (nullus) immediate præcedat subiectum,
tamen exercet vim & in subiectum, vt est sig-
num vniuersale, & in verbum, vt est signum
negativum.

Obiect. Hæc propositio, non homo non est
animal, est affirmatiua, in ea tamen negatio
præponitur verbo principali, Ergo. Antece-
dens.

dens patet quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista
propositio

In voce negatiua est, quia
copula negatur.
In sensu affirmatiua, quia e-
am duplex negatio facit huic
affirmanti æquiualeere, homo
est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primò,
Quod duæ negationes tum solum propositio-
nem in sensu affirmantem faciunt, vbi altera
negationum verbo immediatè præfigitur, aliter
non faciunt affirmatiuam. Vt hæc propositio
non homo est non animal, affirmans formaliter
est & quoad vocem & quod sensum, licet
sint duæ negationes, quia neutra earum verbo
immediatè præponitur. At hæc, non homo
non est animal, affirmans est solum quoad sen-
sum & æquiualemiam, quia idem significat quod
homo est animal.

Secundo Notanda hæc generalis regula,
quod pares negationes semper faciunt affir-
mantem propositionem, impares negantem,
modo vna earum semper verbo immediatè præ-
ponatur, vt homo non est non animal, in sen-
su affirmatiua est, ob pares negationes; hæc au-
tem, non homo non est non animal, negatiua,
ob impares.

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

SECUNDUM triplicem propositionis diuisionem, triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideoque ex diuisione propositionis secundum substantiam est respondendum, Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideoque ad eam ex diuisione quoad quantitatem respondendum est, Nempe esse vel vniuersalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis diuisione respondendum est. Esse veram, vel falsam, vel affirmatiuam, vel negatiuam. Ut in hac propositione, Omnis homo viuit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quæ ratur quanta est? responde vniuersalem. Si qualis? responde affirmatiuam. Vnde versus

*Quæ? Ca: vel Hyp. Qualis? Ne: vel af, vn.
Quanta? Par. In Sin.*

Nota, quod cum propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & proprie dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & improprie acceptam, quomodo sumuntur pro ijs quæ habent similitudinem substantiæ, quantitatis, qualitatis.

SECTIO

SECTIO XIII.

De Accidentibus Categorica propositionis, & primo de oppositione, eiusque legibus.

¶ Propositionis accidentia sunt tria.

{ Oppositio.
Æquipollentia.
Conversio.

Apud dialecticos est oppositio duplex

{ Incomplexa, quæ est repugnantia duorum non permittentium se simul in eodem subiecto, sicut calor frigori, visus cæcitati opponitur, de hac agitur in postprædicationis.

{ Complexa, quæ est repugnantia propositionum, de qua hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum categoricarum propositionum, vel secundum quantitatem, vel qualitatem, vel utramque, eodem manente subiecto & prædicato.

Ad quam definitionem intelligendam, notandum ad oppositionem, has conditio-

- f. 1. Quoad terminos, ut nulla vox mutetur.
2. Quoad terminorum ordinem, ut subiectum non mutetur in prædicatum, &c.
3. Quoad significationem, ut vnâ cum eadem voce, eadem

nes exigi de-
bere : vt idem
sit subiectum,
& prædicatum
& copula.
Tum

dem significatio retineatur.
4. Quoad significandi mo-
dum , vt nulla sit in vlla cir-
cumstantia loci, aut temporis
&c. mutatio, sed iisdem pror-
sus modis omnes termina-
cantur.

Est autem qua-
druplex propo-
sitionum oppositio

{ Contraria, } Contradi-
{ Subcon- } toria,
{ traria. } Subalterna.

Propositiones contrariæ, sunt duæ propo-
sitiones vniuersales, sibi inuicem repugnantes
secundum qualitatem .i. sunt vniuersalis affir-
matiuæ & vniuersalis negatiuæ, eiusdem sub-
iecti, & prædicati : vt hæ, omnis homo currit :
nullus homo currit.

Propositiones subcontrariæ, sunt duæ pro-
positiones particulares sibi inuicem repugnantes
secundum qualitatem, i. quarum altera est
affirmatiuæ, altera negatiuæ : vt hæ, Aliquis
homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ pro-
positiones, sibi inuicem repugnantes, & secun-
dum quantitatem, & secundum qualitatem i.
sunt propositiones, quarum altera est vniuersa-
lis, altera particularis; altera etiam affirmatiuæ,
altera negatiuæ: vt hæ, omnis homo est viuens,
aliquis homo non est viuens.

Propositiones subalternæ, sunt duæ propo-
sitiones sibi inuicem repugnantes solum se-
cundum quantitatem, i. quarum vna est vni-
uersalis

uerſalis, altera particularis, ſed ambæ eiſdem qualitatis: vt hæ, omnis homo viuit, aliquis homo viuit.

Ex dictis apparet propoſitiones eſſe trifariam oppoſitas, nempe ve

Secundum qualitatem ſolum, vt Contrariæ, & Subcontrariæ.

Secundum quantitatem ſolum, vt ſubalternæ.

Secundum vtramque, tum quantitatem, tum qualitatem vt Contradictoriæ.

SECTIO. XIV.

De oppoſitorum legibus.

Contrariarum propoſitionum tres ſunt leges.

Prima. In materia neceſſaria, & impoſſibili, non poſſunt ambæ eſſe ſimul falſæ: vt, omnis homo eſt animal, nullus homo eſt animal, altera vera eſt.

Secunda. In materia contingenti, poſſunt ambæ ſimul eſſe falſæ: vt, omnis homo eſt doctus, nullus homo eſt doctus, vtræque falſa eſt.

Tertia. Impoſſibile eſt vtræque contrarias in quauis materia eſſe ſimul veras: vt patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub

Prima. In materia necessaria, & impossibili, ambæ non possunt esse simul veræ, vel simul falsæ: vt, quidam homoviuu, quidam homo non viuut: quidam homo est equus, quidam homo non est equus.

Secunda. In materia contingenti, ambæ possunt esse veræ: vt in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ sunt.

Tertia. Impossibile est in quauis materia vtrasque esse simultallas, sed altera semper vera erit, vt patet per omnia exempla discurrenti.

Contradictentium autem vnica est & vniuersalis lex. Impossibile est in quauis materia vtrasque esse vel veras, vel vtrasque falsas. Sed vnã semper earum veram esse, alteram falsam necesse est. Vt omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat.

Prima. Si subalternans vel vniuersalis sit vera, tum etiam subalternata seu particulariserit vera. Sed non è conuerso. Vt si hæc sit vera, omnis homo spirat, tum & hæc

Subcontrariarum etiam propositio- num tres sunt leges, scilicet,

Subalternarum item duæ sunt leges.

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Secunda. Si subalternata seu particularis sit falsa, tum subalternan seu vniuersalis falsa erit. Vt si hæc sit falsa, quidam homo est expertus rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expertus rationis. Sed non è conuerso.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. **A**rist. diuidens propositionem, lib. 1. de Interpret. ca. de Enunciatiue, subalternarum propositionum non meminit. Ergo propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionum est duplex { Secundum qualitatem, & sic non opponuntur, hanc autem solum Arist. diuidit. Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Ob. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, vt docet Porphyrius in Communit. generis & proprii: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam dissident
tum

tum quantitate tum qualitate. Ergo ex non sunt oppositionis species.

Vniuocum de quo loquitur *Porphir.* tale genus oppositio non est.

Resp. Genus est duplex

Analogum, quod scilicet gerit proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio; hoc vero prædicari potest secundum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergo in tota propositione, aut in aliqua parte, non in aliqua parte, quia est idem subiectum prædicatum, & copula in utrisque: Nec in tota, nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse. Ergo.

Absolute secundum essentiam, sic non est in eis oppositio, cum easdem omnes partes habeant.

Contracte, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Vnde non conuenit propositioni in quantum propositio, sed in quantum tanta uel talis propositio, scilicet. vniuersalis & particularis, affirmatiua & negatiua. Dico igitur oppositionem esse in tota pro-

Resp. Propositio consideratur bifariam

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis. Licet autem omnes partes eadem sint, quoad terminos, non tamen quoad enunciandi modum quia in altera enuntietur affirmative, in altera negate, vel in altera vniuersaliter in altera particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ quarum vna continetur in altera. Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub vniuersali. Ergo,

Secundum rem, vt illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Resp. Oppositio propositionum duplex est

Secundum modum enunciandi, vt illæ quæ diuersum habent modum siue qualitatis, cum altera affirmata sit, altera negata, siue quantitatis vt cum altera sit vniuersalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Istæ propositiones, *Socrates viuit, Socrates non viuit*, sunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergo contradictoriæ male definiuntur.

Per.

Perfectè, quæ & quantitate discrepant & qualitate, vt illæ quarum vna est vniuersalis altera particularis, vna affirmas altera negans.

Solut. Contradictoriæ propositiones sunt duplices, nimirum vel

Imperfectè, quæ in qualitate sola dissentiunt, vt duæ singulares quarum altera affirmatiua, altera negatiua est: vt *Socrates est*, *Socrates non est*. Perfecta autem contradictoria supra definiebantur, non imperfecta.

Obiect. Indefinitæ propositiones sibi inuicem opponuntur, vt homo est niger, homo non est niger, At nec contrariè, quia sic solum vniuersales, nec subcontrariè, quia sic solum particulares, nec aliquo alio modo, vt ex earum definitionibus patet. Ergo diuisio oppositionis insufficiens est.

Formalis Et sic, vt dictum est solum duæ vniuersales, quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt, & duæ particulares altera affirmans, altera negans, subcontrariæ.

Solut. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex. Altera

Secundum æquiualentiam. Et sic indefinitæ propositiones opponuntur contrariè aut subcontrariè. Nam semper in-

indefinitæ propositiones oppositæ, in materia necessaria contrariæ sunt, subcontrariæ vero in materia contingente.

Obiect. In omni oppositione subiectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æqui-uocatio in propositione, sed in contradictorijs eodem modo non accipitur, quia in altera vni-uerfaliter sumitur, in altera particulariter. Er-go inter contradictorias non est p^{ro}p^{ri}o s^{er}io.

Solut. In contradictorijs eodem modo ca-pitur subiectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem signifi-cat in vtraque propositione: sed non quantum ad extensionem siue quantitatem significationis, quia in altera vniuersaliter, in altera par-ticulariter rem eandem significat: æqui-uocatio autem est non vbi quantitas, sed vbi significa-tio-vocis immutatur.

Obiect. Illæ propositiones opponuntur con-trariè, omnis homo est albus, omnis homo est niger, At ambæ sunt affirmatiuæ. Ergo con-trariæ male definiuntur.

Secundum formam, quando
ijsdem existentibus propositi-
onis partibus, contrarius est
enunciandi modus, vt altera
fit affirmata, altera negata, sic
non sunt contrariæ.

Sol. Contrariarum propositionum aliquae dicuntur, vel

Secundum materiam, quando ipsarum propositionum partes sibi inuicem sunt contrariae: sic vero ex propositiones contrariae sunt cum praedicata habeant contraria. Nota enim quod contrarietas materiae, à contrarietate terminorum: contrarietas formae à contrarietate signorum accipitur.

2. Sunt contrariae, ex parte, respectu habito ad praedicatum, non simpliciter respectu totius propositionis.

Obiect. Istae propositiones omne animal est homo, nullum animal est homo, sunt contrariae in materia necessaria vel impossibili: at Ambae sunt falsae. Ergo prima lex contrariorum falsa est. Maior probatur, quia si essent propositiones contingentes, tum per secundam legem ambae possent esse simul falsae, & per definitionem contingentis supra assignatam, omne animal posset esse homo, & sic brutum homo esse posset.

Solut. Ista regula ut reliquae omnes, intelligenda est de materia necessaria & impossibili, ubi praedicatio directa est: At vero in istis praedicatio est indirecta.

Præ-

Prædicatio est

Directa, quando communi-
us de eo quod est minus com-
mune dicitur: vt, homo est
animal.

Indirecta, quando id quod
minus commune est de eo af-
firmatur, quod est magis com-
mune: vt, animal est homo.
Nota igitur quod in omnibus
istis regulis directæ prædicatio
intelligitur.

Obiect. Illæ propositiones, Nullus homo est
species, aliquis homo est species, sunt contra-
dictoriæ, at ambæ sunt falsæ. Ergo lex con-
tradicientium fallax est. Probo minorem: hæc
enim, nullus homo est species, est falsa, quia
homo in vniuersali species est, vt ex definitione
speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo
est species, nam aliquis homo est indiuiduum,
scil. vagum, indiuiduum autem species esse non
potest,

Solut. Ista regula intelligenda est in prædi-
catione reali, non intentionali.

Prædicatio
enim

Realis, vbi res de re prædi-
catur: vt, homo est animal,
homo est doctus.

Intentionalis, vbi vox artis
prædicatur: vt, homo est spe-
cies, animal est genus, in prio-
ri igitur prædicatione lex con-
tradicientium locum obtinet.

2. Vel dicen-
dum quod in
ea propositio-
ne signum (ali-
quis) potest esse
determinatio

Rei ad hunc sensum, aliquis
homo, id est, homo particula-
ris est species, sic quidem fal-
sa est.

Modi, ad hunc sensum, ali-
quis homo, i. homo aliquo
modo sumptus est species, sic
vera est : quia homo aliquo
modo sumptus, scilicet in vniver-
sali, est species.

Ob. Ad positionem vniuersalis, non sequitur
positio particularis, vt non sequitur, posito ho-
mine, poni *Socratem*, quia homo manet cor-
rupto *Socrate*. At propositio subalternans est
vniuersalis, subalternata est particularis. Ergo
male statuitur ea lex subalternarum, si subal-
terna sit vera, subalternata est vera.

Incomplexum, quo pacto
significat rem aptam de mul-
tis prædicari, vt animal, fa-
xum, &c. Ad positionem au-
tem talis vniuersalis non se-
quitur positio particularis.

Soluti. Vni-
uersale est du-
plex,

Complexum, quo modo nil
aliud est quam vniuersalis pro-
positio. Ad eius autem posi-
tionem, particularem poni
necesse est.

SECTIO XVI.

De Equipollentia propositionum.

Equipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per aduentum negationis.

Ad cuius explicationem primo notandum, quod æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquivalentiæ idem significant,

Specialiter, & distincte, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadem significatio) terminorum aut propositionum, æquipollentia autem pro æquivalentia propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentiæ.

Secundo notandum quod duplex est propositionum æquivalentia.

Materialis, ratione terminorum, quando scilicet constant ex terminis eiusdem significationis: ut, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.

Formalis, & artificiosa: quando scilicet propositiones (aliter repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis re-
ducuntur. Hæc vero sola hoc
in loco intelligitur.

1. Ut in sensu penitus con-
ueniant, eandemque plane
significationem habeant, eas-
demque omnes conditiones
veritatis, falsitatis, quantitatis
qualitatis.

2. Ut ista æquiualentia fiat
ratione adiunctæ negationis.
Nam si à naturali couenien-
tia vel vniuocatione ipsorum
terminorum proueniat, pro-
prie æquipollentia dici non
potest. Quocirca ea sola est
huius loci quæ ambas condi-
tiones habet.

Notandum
igitur, ut ex
definitione
colligitur,
quod duæ con-
ditiones ad
propositionum
æquipollen-
tiam requi-
runtur.

SECTIO XVII.

De Equipollentia Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositioni-
bus regulæ. Prima: Si alicui signo vni-
uersali aut particulari præponatur negatio,
æquipollet suo contradictorio. Id est, Si sint
duæ propositiones sibi inuicem contradicto-
riæ, præposita alterearum negatione, fit al-
teri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones
contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, vt, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. eiusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo vniuersali, postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duæ propositiones vniuersales sint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Vt, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, vt, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo vniuersali, aut particulari, & præponatur & postponatur negatio, æquipollet suo subalterno. Id est, Si duæ propositiones subalternæ proponantur, vt, omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, vt, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breuiter colligitur, quod negatio signo atque subiecto propositionis,

1. Præposita,	In	1. Contradi-	Æquipollen- tiam tacit. Exempli
2. Postposita,		torijs,	
3. Præposita & postposita,		2. Contrarijs,	
		3. Subalternis,	

Exempligratia.

*Non omnis, quidam non : Omnis non, quasi nullus,
Non nullus, quidam : Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus : Non quidam non, valet omnis
Non alter, neuter : Neuter non præstat uterque.*

Notandum, quod regulæ æquipollentiarum traduntur solum de contradictorijs, contrarijs, & subalternis: de subcontrarijs autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. *Præ. Contradic.* 2. *Post, Contrar* 3. *Præ, postque, Subalter.*

1. Id est. Si vni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo vnus ex contrarijs postponas negationem, facis æquipollentes ex contrarijs. 3. Si signo vnus ex subalternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex subalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. **N**ulla negatio dat propositioni quantitatem, ergo negatio præposita signo particulari ei non dat vniuersalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est qualitas propositionis, qualitas autem quantitatem dare non potest

Sol. Negatio
duplicem ha-
bet in propo-
sitione esse.
Primum, alterum

Immediatum, quod est ne-
gare id, quod post se sequi-
tur.

Mediatum, quod est po-
nere oppositum illius, quod
ipsa negat. Itaque negatio
per se solum negat, per acci-
dens tamen & ex consequen-
ti variat & mutat quantitatem
signi cui adiungitur. Ideoque
quando negat quantitatem
vniuersalem, ex consequenti
ponit particularem, & negans
particularem, ex consequen-
ti ponit vniuersalem, & de-
nique negans negationem,
consequenter ponit affirmati-
onem.

Ob. Contradictoriae semper repugnant in
quantitate & qualitate, vt ex earum definiti-
onibus patet, ergo nunquam sunt æquipollen-
tes. Argumentum clarum, quia æquipollentes
in quantitate & qualitate conueniunt.

Resp. Verum est, Contradictoriae quamdiu
manent contradictoriae nunquam æquipollent
At negatione præposita, desinunt esse contra-
dictoriae, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio siue præposita, siue postposita
signo est eiusdem semper naturæ & virtutis,
at negatio præposita signo non facit æquipol-
lere contrarias, sed contradictorias. Ego nec
pos.

postposita contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quod negatio absolute & in se considerata, eadem est vbicunque posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantum negare quod post ipsam sequitur in propositione. Ideo præposita quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam, si postponatur vt in contrarijs nequaquam tollit.

Ob. Dux subalternæ propositiones minus repugnant quam dux contradictoriæ. Ergo Facilius ad æquipollentiam reuocantur, Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit vna negatio. Ergo ad æquipollentiam subalternarum dux negationes necessariae non sunt.

Sol. Dux negationes si voces respicias, plus aliquid sunt quam vna negatio: At quoad actum negandi minus sunt, quia vna alterius vim impedit. Idcirco qualitatem propositionis non immutant, quod faciunt in æquipollentia contradicentiam, sed quantitatem solum. Nam prior negatio facit vt mutetur qualitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adijcitur, non vt plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in subalternis vera esset, tum dux negationes affirmationem facerent, vt hæc non aliquis homo non est doctus æquipolleret huic, omnis homo est doctus,

sed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt opposita, at vnum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest; quatenus alteram negationem negat, negata enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, à contrario suo tollitur, vt axioma Philosophorum habet. At vna negatio non est alteri contraria. Ergo vna alteram non tollit.

Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contraria non sunt.

Sol. Negationes illæ bifariam considerantur nempe vel

Quatenus vna negat, altera negatur, i. vna quasi agit, altera patitur, & sic contraria dici possunt. Ex.g. in hac propositione non aliquis homo non vivit. Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, adiuue se habet & negat, sin vero ad negationem præcedentis passiue se habet & negatur.

• Nora ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ. Quod per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, vt si, proxime sit postposita signo & præ-

præposita subiecto : Sed mediata, vt negatio signo & subiecto postponatur, & immediate antecedit copulam propositionis. Nam aliter non totam propositionem sed solummodo propositionis subiectum immutaret.

SECTIO XIX.

De conuersione Propositionum.

Apud dialecticos triplex conuersio est

1 In rebus absolutis, inter terminos, qui de se mutuo vniuersaliter affirmantur, vt inter hominem & risibile: Nam omnis homo risibilis est, omne risibile homo est.

2 In relatiuis, inter terminos, qui se mutuo respiciunt, vt inter patrem & filium: Nam omnis pater est filij pater, & omnis filius est patris filius.

3 In propositionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos qui hos tres conuersionis modos accurate nominibus distinguunt, & eam quæ est inter terminos absolutos vocant conuertibilitatem, quæ inter relatiua conuertentiam, quæ autem inter propositiones propriè conuersionem.

Conuersio definitur, Commutatio apta termina-

rum propositionis: Ad quam intelligendam nota quoddicitur.

Commutatio terminorum.] Vbi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, ut subiectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subiecti transeat, ut ex.gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] i. Cum tali habitudine & coherrentia ad se inuicem, ut in recta consequentia, vna propositio ex altera inferatur. Ut in his, nullus homo est equus, ergo, nullus equus est homo. Et in his omnis homo est animal, Ergo aliquod animal est homo.

Nota autem quod ex his propositionibus: altera dicitur conuersa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera vero conuertens, ea nempe quæ est consequens.

1 Vt sint eadem voces in utraque propositione, subiecti, prædicati, copulæ.

2 Vt sit Commutatio subiecti, in locum prædicati, & contra.

Aduertendū itaque quod tres conditiones requiruntur ad propositionum conuersionem.

3 Vt mutuo præpositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. ut si vna sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundū se totam, vel saltem aliquam partem. Quæ de causa hæc non conuertuntur, omnis homo est

est animal, & omne animal est
homo quia prior vera est, al-
tera falsa.

SECTIO. XX.

De tribus Conuersionis Modis.

Est autem triplex con-
uersio pro-
positionum

1. Simplex, vel vniuersalis.
2. Per accidens, vel parti-
cularis.
3. Per contrapositionem.

Conuersio simplex est, 1. mutatio mera sub-
iecti in locum predicati, & è contra, 2. ma-
nente eadem propositionis quantitate & qualitate,
Cuius definitionis duæ partes notandæ sunt.

Prior. *Pura mutatio subiecti in locum predica-
ti & è contra*] id est, Mutatio tantum ordinis
terminorum. Vt distinguatur à conuersione per
contrapositionem, in qua non solum ordo ter-
minorum mutatur, sed etiam extensio, cum ter-
mini infiniti mutantur in terminos infinitos.

Posterior, *Manente eadem qualitate & quan-
titate.*] Quæ adijcitur vt discernatur à conuer-
sione per Accidens, In ea enim quantitas pro-
positionis mutatur, vt infra apparebit.

[Vniuersali negatiuæ, vt.
nullus homo est lapis. Ergo
nullus

Notandum
vero quod hic
conuersionis
modus con-
uenit tantum
propositioni.

nullus lapis est homo. Non
autem vniuersali affirmatiuæ,
quia non sequitur, omnis ho-
mo est corpus. Ergo, omne
corpus est homo.

Et particulari affirmatiuæ,
vt quidam homo est animal.
Ergo, quoddam animal est
homo. Non autem particu-
lari negatiuæ, quia non sequi-
tur aliquod animal non est ho-
mo. Ergo, aliquis homo non
est animal.

2. *Conuersio per accidens. est 1. mera transpo-
sitiō subiecti in locum prædicati & c. i. e. contra : 2. ea-
dem manente qualitate, sed mutata quantitate.
Cuius etiam duæ partes.*

Prior. *Mera transpositio subiecti, & c. i. Mu-
ratio solum ordinis, Vt distinguatur à conuer-
sione per contrapositionem.*

Posterior. *Eadem manente qualitate, sed mutata
quantitate, i. Vniuersali propositione facta par-
ticulari, vt distinguatur à conuersione simplici.*

Notandum
vero quod hoc
conuersionis
modo conuer-
titur solum

Vniuersalis affirmatiua in
particularem affirmatiuam, vt
omnis homo est animal. Ergo
aliquod animal est homo. Et
vniuersalis negativa in parti-
cularem negativam. Vt n. llus
homo est equus : Ergo, aliquis
equus non est homo.

3. *Conuersio*

3. *Conuersio per contrapositionem*, Est 1. *mutatio subiecti in locum prædicati & è conuerso*: 2. *manente eadem quantitate & qualitate*, sed 3. *terminis finitis mutatis in infinitos*. Vt *omnis homo est animal, & omne non animale est non homo*. Tres eius definitionis partes.

Prima: *Mutatio subiecti, &c.*] In qua cum alijs conuersionis modis conuenit.

Secunda: *Manente eadem quantitate, &c.*] Vt discernatur à conuersione per accidens in qua quantitas vniversalis in particularem mutatur.

Tertia: *Mutatis terminis finitis in infinitos.*] Vt distinguatur ab vtrifq; reliquis conuersionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis.

Notandum autem quod iste conuersionis modus conuenit tum propositioni

1. Vniversali affirmatiuæ, vt conuertatur in seipsam, vt, *Omnis homo est viuens: Ergo omne non vivens est non homo.*

2. Particulari negatiuæ, vt conuertatur in seipsam, Vt, *quidam equus non est albus. Ergo, Quoddam non album non est non equus.*

Prima dicitur simplex quia in ea est simplex, & vnica mutatio, sc. ordinis prædicati & subiecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda

De istorum
autem modo-
rum nomini-
bus, nota quod
conuersio:

Secunda, per accidens: quia
per eam propositio non con-
vertitur secundum se totam
sed secundum aliquam sui par-
tem, i. non secundum omnia,
sed quædam subiecta tantum.

Tertia, per contrapositionem,
quia in ea est contra-
ria terminorum positio, cum
ponantur vt finiti in vna, &
vt infiniti in altera propositi-
one.

Quocirca propria nota conuersionis simpli-
cis, est mutatio ordinis subiecti & prædicati;
sine omni alia mutatione. 2. Propria nota
Conuersionis per accidens est mutatio quan-
titaris. 3. Propria denique nota conuersi-
onis per contrapositionem, est mutatio termi-
norum finitorum in infinitos.

De prædictis conuersionis modis nota hos
Versus à Sophista.

Feci simpliciter, conuertitur Eua per Acci.

Ast O per Contra: Sic fit conuersio tota.

Ad hos rite intelligendos, Nota, quod *A* est
proprius character & nota, qua Sophista de-
signat propositionem vniuersalem affirman-
tem. *E*, vniuersalem negantem. *I*, particu-
larem affirmantem. *O*, particularem negan-
tem. Sicigitur intellige. *Feci*, i. vniuersalis
negatiua designata per *E*, & particularis affir-
matiua designata per *I*. conuertuntur simpli-
citer.

eiter. *Eua* i. vniuersalis negatiua designata per *E*, & vniuersalis affirmatiua designata per *A*, conuertuntur per Accidens, *Ast. O*, i. vniuersalis affirmatiua designata per *A*, & particularis negatiua designata per *O*, conuertuntur per contrapositionum.

1 Vt in conuersione totum extremum accipiat, vt hæc propositio, nullus homo est peior asino, non debet conuerti, Ergo nullus asinus est peior homine, quia totum prædicatum non transponitur, sed, nihil peius asino est homo.

Ne autem in propositionum conuersione aliqua difficultas lateat, obseruandæ sunt hæc tres conditiones.

2 Vt sit eadem suppositio & significatio cuiusq; termini in vtraque: Vt hæc propositio nullus homo est species: non potest conuerti, ergo, nulla species est homo, quia homo sumitur in priori distributiue, in posteriori confuse.

3 Vt obseruetur amplificatio in copula, i. conueniens extensio ipsius verbi ad aliud tempus, vt seruetur apta terminorum applicatio. Vt hæc propositio aliquis vir fuit infans conuerti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis qui fuit infans est vir.

SECTIO XXI.

Dubitationes resoluuntur.

Ob. **H**Æc propositio vniuersalis affirmans [*omnis homo est risibilis*] conuertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conuersione, *ut ex definitione patet*: Ergo vniuersalis propositio affirmans conuertitur simpliciter.

Resp. 1. Propositiones duplices sunt alia ex terminis

Aequalibus, cum subiectum & prædicatum æque latè patent, ut in hac propositione *homo est risibilis*.

Inæqualibus, cum subiectum latius patet prædicato, velè contra, ut in his propositionibus, *animal est homo*, *homo est animal*: de his vero non de illis intelligitur, quod simplex conuersio negatiuæ, & non affirmatiuæ propositioni conuenit.

Resp. 2. Vel dicendum qd. duplex est conuersio

Materialis, ex mutua terminorum inter se cohærentia, & hæc conuenire potest vniuersaliter affirmantibus.

Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conuersionis pendet, & hæc solum negantibus conuenire potest.

Ob.

Ob. Hæc est simplex conversio: *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*, quia non est conversio per *accidens*, aut per *contrapositionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem, Ergo simplex conversio male definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur, quoad modum *enuntiationis*, non quoad modum *conuersionis*: nam idem modus conuersionis conuenit singularibus & indefinitis, qui conuenit particularibus.

Ob. Non sequitur: *Quidam liber est in domo, Ergo, Quædam domus est in libro*. Igitur conversio simplex non conuenit particularibus.

Resp. Non est legitima conversio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subiecti, sed sic converti debet: *quidam liber est in domo: Ergo, quiddam in domo est liber*.

Ob. Vbi est mutatio à finito in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conuersione per *contrapositionem* est talis mutatio. Ergo est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu eiusdem quantitatis, cum idem signū retineatur.

Ob. Conuersio est mutatio, ergo vbi est duplex mutatio non est simplex conuersio. At in conuersione simplici est duplex mutatio; nam tum subiectum, tum prædicatum mutatur. Diuersarum autem rerum diuersa est mutatio. Ergo non bene definitur simplex conuersio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciantur partes propositionis, sed est vnica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed vnica in specie.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

Propositio hypothetica est quæ constat ex pluribus categoricis per coniunctionem unitis: vt homo vivit, & lapis non vivit, cuius definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ constat ex pluribus categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypotheticæ.

Materia Hypotheticæ duplex. $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Proxima: ipsæ propositiones categoricæ.} \\ 2. \text{ Remota: termini simplices ex quibus categoricæ cõficiuntur.} \end{array} \right.$

Posterior (unitis per coniunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa vnio categoricarum per coniunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Partis, quæ in categorica est ipsa copula: in hypothetica ipsa coniunctio.} \\ 2. \text{ Totius, quæ in categorica est vnio extremorum per copulam: in hypothetica est vnio categoricarum per coniunctionem.} \end{array} \right.$

Est

Est autem triplex propositio hypothetica: { 1. Conditionalis.
2. Copulatiua.
3. Disiunctiua.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in qua duæ categoricæ coniunguntur per notam dictionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Vnde tres sunt species conditionales.

1. Causalis, in qua vniuntur propositiones categoricæ coniunctione causali, vt, quia homo habet pulmonem spirat.

2. Rationalis, in qua vniuntur coniunctione illatiua, aut argumentationis: vt, homo spirat, ergo pulmonem habet,

3. Conditionalis, proprie in qua vniuntur coniunctione conditionis: vt, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quod in hisce omnibus argumentatio includitur, vnde propositio altera nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis: altera vero consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: vt in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet, est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2 Copulatiua propositio est hypothetica, in qua coniunguntur plures propositiones categoricæ,

regoricæ, per coniunctionem copulationis: vt, Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio
copulatiua est
duplex, alia

1. Expressa, vbi nota copulationis exprimitur, vt in præcedenti instantia.

2. Implicita, in qua inuenitur aliquod aduerbium coniunctioni implicite annexum.

1. Temporis: vt, quando ego curro, vos sedetis.

2. Loci: vt, vbi ego studeo, vos luditis.

Siue

3. Aduersationis: vt, *Paulus* est Apostolus, sicuti *Petrus*.

4. Relationis: vt, tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa, aut tacita copulatiua, inter copulatiuas recensentur, quatenus vi & sensu copulatiua nota in his semper includitur.

3 Disiunctiua propositio est in qua connectuntur plures categoricæ per coniunctionem disiunctiuam. vt, *Socrates* fuit philosophus, at *Plato* non fuit.

1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum, quod conditionalis ea vera, in qua est bona consequentia, i. in qua talis est cohærentia propositionum categoricarum, vt si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessario erit vera, vt si homo spiritum ducit, tum viuit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia, & in qua antecedens vera esse potest interim vt consequens sit falsa: vt (si homo viuit lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentia.

<p>2 Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditiones requiruntur. Si, vt</p>	}	<p>1 Vtraque pars sit vera. 2 Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.</p>
---	---	--

3 *Copulatiua* vera est cuius omnes propositiones categoricæ sunt veræ, illa autem falsa in qua aliqua eius pars & aliqua propositio falsa est.

Vnde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem vnius falsitas sufficit: vt hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expertus: (hæc autem falsa (homo est rationalis) & equus est risibilis.

4 *Disiunctiua*; ea vera est cuius aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa vero ea est in qua ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur: vt hæc vera, (ignis vel est

est calidus vel frigidus) hæc falsa (vel homo est bos vel equus est asinus.)

Duplicia sunt
accessentia cate-
goricæ proposi-
tionis

1. Immediata, quæ na-
turam categoricæ proxime
sequuntur, vt quantitas &
qualitas & hæ conueniunt,
hypotheticæ gratia catago-
ricæ.

2. Mediata, quæ secun-
dario & mediante quantita-
te & qualitate conueniunt,
vt oppositio, equipollentia,
conuersio, & hæ hypotheti-
cæ omnino non conueni-
unt.

Obiect. Hæc est conditionalis, si sol lucet
tum bos est animal, sed nec vera, quia conse-
quentia mala est, nec falsa quia ea non est falsa
cuius omnes partes sunt veræ, Ergo conditio-
nalis male definitur.

Resp. In ea
conditionalis duc-
spectantur

1. Materia & categoricæ
ex quibus conficitur & quo-
ad hanc est vera.

2. Forma, & consequen-
tia vnius ad alteram &
quoad hanc falsa est.

Obiect. Illa propositio est copulatiua *Socras*,
& *Plato* philosophantur, sed in eo non sunt duæ
propositiones categoricæ vt per se patet, ergo
non est hypothetica, Maior manifesta est, quia
est in ea copulatio, ergo est copulatiua.

1. Imper.

Resp. Copulatio est duplex.

1. Imperfecta, s. terminorum quando in vno subiecto vnoue prædicato plures termini copulantur per coniunctionem & talis non facit hypotheticam propositionem.

2. Perfecta s. propositionum, quando plures propositiones copulantur, & talis hoc in loco intelligitur, est ergo ea copulatiua quantum ad subiectum non vero secundum se totam.

Ob. Totum nihil aliud est quam omnes suæ partes, ergo vt tota copulatiua falsa sit, necesse est vt omnes eius partes sint falsæ, & consequenter vna pars nō sufficit ad falsitatē copulatiuæ.

Resp. Totum capitur

1. Distributiue pro omnibus partibus sigillatim acceptis, & si tota sit falsa, singulas partes oportet esse falsas.

2. Collectiue pro omnibus simul sumptis, & sic nisi omnes partes veræ sint propositio integra falsa erit.

Obiect. Coniungere & Disiungere sunt contraria: at contraria eidem simul non conueniunt, ergo eadem coniunctio non potest simul coniungere & disiungere easdem propositiones: at coniunctio disiunctiua coniungit eas propositiones: ergo non disiungit.

Resp. Coniungere & disiungere non sunt con-

contraria, nisi idem modus intelligatur, sed est hic diversus modus, nam nota disiunctiua coniungit eas quantum ad voces: disiungit vero quantum ad significata.

Obiect. Hæc disiunctiua est vera, *Iohannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra eius propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinate, sed indeterminate, & sic disiunctiua vera requirit aliquam partem veram, vel definite, vel saltem indefinite.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica cum constet ex duabus categoricis in ea tamen duæ categoricæ non vniuntur per coniunctionem: ergo hypothetica male definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis unitis per coniunctionem aut explicitam & apertam, aut implicitam & intellectam: sic in ea propositione nota copulatiua intelligitur in relatiuo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet.

SECT.

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

Triples est
modus.

1. Nominis, ut adiectivum,
ut in hac, homo doctus dis-
putat.

2. Verbi, ut adverbium, ut
homo præclare disputat, sic
ut adiectiva determinationes
sunt nominum, sic & aduer-
bium verborum.

3. Propositionis, qui modum
compositionis subiecti cum
prædicato determinat, ut ve-
rum, falsum, impossibile, &
possibile; necessarium, con-
tingens.

1. Qualitatem solum pro-
positionis, sic verum vel fal-
sum modi sunt.

2. Quantitatem materiæ
propositionis, quæ se indicat
qualis ipsa materia est, & sic
solum quatuor, iam postremo
nominati, propositiones mo-
dales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædam propo-
sitionis compositionem ratione materiæ deter-
minans.

1. Ut determinet non ali-
quam propositionis partem,
E sed

Vnde duæ
conditiones
requiruntur
ad rationem
modi, nempe

sed totius propositionis com-
positionem: vt à nominis ver-
bique modis distinguatur.

2. Vt determinet eam rati-
one materiæ; i. ostendat cu-
ius materiæ propositio est, vt
distinguatur à vera & falsa
quæ solum qualis sit compo-
sitiò designant, sine respectu ad
materiam.

Def. Modalis propositio est quæ aliquo ex
his quatuor modis est determinata. Necessa-
rium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quod non aliter se habe-
re potest, vt necessarium est hominem vivere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se ha-
bere, vt impossibile est hominem esse asinum.)

3. Contingens, quod est & potest non esse;
vt (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse;
vt (possibile est aquam esse calidam.)

<p>Notandum quod hi mo- di ponuntur da. </p>	<p>1. Ex par- te vocis, quia po- nuntur in proposi- tione in- terdum, nempe</p>	<p>1. Nominaliter, vt (possibile est homi- nem currere.) Ne- cessarium est homi- nem spirare.) 2. Aduerbialiter, vt (homo possibi- liter [currit,] ho- mo necessario spi- rat.)</p>

pliciter in propositione, altera enim est differentia.

2. Ex parte loci eius in propositione quia ponantur

1. In principio, ut (impossibile est hominem esse lapidem.)
2. In fine : ut (homo est animal necessario.)
3. In medio, ut (homo possibiliter currit.)

Est autem modalis duplex

1. Composita, in qua idem tempus importatur, ut (impossibile est sedentem ambulare) & ambulare dum sedeat.
2. Divisa, in qua aliud tempus intelligitur, ut (possibile est sedentem ambulare) & cum qui iam sedet posthac ambulare.

Notandum autem quod optima ratio discernendi sensum diuisum à composito, à loco ipsius modi requiri potest, nam si intra propositionem modus ponatur, ut (homo albus possibiliter est niger) sensum diuisum facit, at si extra propositionis materiam in principio eius aut fine, ut impossibile est hominem album esse nigrum (hominem album esse nigrum impossibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam obseruauerit

E 2

rhogitate

thoritate fortassis aliquorum exemplorum *Aristotelis*, at nullo præcepto facile conuinci potest.

Notandum
quod modalis
propositionis
duæ sunt partes,

1. Materia, quæ nihil aliud est quam ipsa categorica propositio.
2. Forma quæ nil aliud est quam modus ipse ad determinandam Categoricam adhibitus.

SECTIO. XXIIII.

De accidentibus modalis propositionis.

Duplex est quantitas } 1. Dicti. }
modalis propositionis, } 2. Modi. }

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modalis, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in vniversalem & particularem, nulla autem modalis ex parte modi indefinita est, aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis vniversalis est, quæ habet modum vniversalem, vt necessarium & impossibile.

2. Propositio vero modalis particularis est quæ modum habet particularem, vt possibile & contingens.

Affir.

Affirmatio etiam & negatio in } 1. Dicti. }
modali esse potest duplex, altera } 2. Modi. }

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo, vt non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in pura categorica: vt, necessarium est hominem non esse asinum. Similiter dicendum de affirmatione, i. esse aliam Modi, quando negatio modum non præcedit.

2. Aliâ Dicti, quando non præcedit copulam.

Ex quibus illa modalis simpliciter affirmatiua, aut negatiua dicitur, quæ quoad modum talis est, illa vero quæ quoad dictum talis, secundum quid modalis dicitur affirmatiua vel negatiua.

Vnde patet eandem modalem & affirmatiuam negativamque diversa ratione esse posse: sicut ex modo & copula, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est, cuius materia necessaria est, vt necesse est hominem esse animal, falsa, cuius materia, aut impossibilis est, aut contingens vt necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cuius materia est impossibilis, vt impossibile est hominem esse equum, falsa vero, cuius

materia vel est necessaria, vel contingens, ut impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est cuius materia aut necessaria est, aut contingens, ut possibile est hominem vivere, possibile est hominem currere, falsa cuius materia est impossibilis, ut possibile est hominem esse alinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cuius materia, aut est necessaria, aut impossibilis, ut contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum, quod omnes veræ propositiones modales necessariae sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamvis materia alicuius modalis & categorica, quam includit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: ut hæc propositio de modo contingenti. Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quam contingens. Ista autem impossibilis est, equum esse album est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Ob. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergo male definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter.

1. Effectiue, & sic proferens propositionem enim modo ipsam determinare dicitur & hoc est agere.

2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Ob. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergo,

1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad

2. Compositionem subiecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, qui nullus modus, signumue in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, vt per se, *Socrates est animal*, ergo non sunt quatuor solum modi.

1. Primarij, solum quatuor nominati.

Resp. Modi
duplices sunt

2. Secundarij, & sic sunt
multo plures, vt vtile, inutile;
certum, incertum; per se,
per accidens; qui tamen om-
nes ad quatuor prædictos re-
ducuntur: sicut per se sub ne-
cessario, per Accidens sub
contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est
Socratem currere, sed in ea non est propositio
determinata, ergo modalis male describitur,
minor patet, quia *Socratem* currere, non est
propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est pos-
sibile *Socratem* currere significat est possibile,
vt *Socrates* sit currens, licet ergo non sit propo-
sitio formaliter & explicata, est tamen virtua-
liter & implicite.

Ob. Modus in modalibus est earum forma:
sed quantitas sumitur ex materia non forma:
ergo ex modo quantitas earum haberi non
potest.

Resp. Quantitas subiectorum, sicut in puris
categoricis, materiam sequitur, sed quantitas
compositionis subiecti, cum prædicato, sicut in
modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negation sunt contraria:
ergo eadem modalis affirmatiua & negatiua
esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem; at quæ est
affirmatiua ratione modi, potest esse negatiua
ratione copulæ, vel è conuerso. S E C.

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

Explicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio in qua propositio vna ex alia vel alijs consequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: vt, homo est animal, ergo homo est corpus.

2. Dicitur (in qua vna propositio denotatur sequi ex alia vel alijs) quia sat nō est ad naturā argumentationis, vt vnasequatur ex altera, nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: vt homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licet in re ipsa vnasequatur ex altera, nisi per notam illationis explicetur.

Vnde apparet tres esse argumentationis partes: nempe,

1. Illam, ex qua altera infertur, vt in præcedenti exemplo, homo est animal, & hæc nominatur antecedens.

2. Illam, quæ infertur, vt in eodem exemplo, homo est corpus, & hæc nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimentum cōsecutionem, vt ergo, igitur, &c. quæ est quasi vinculum & nodus antecedentis & consequentis.

Notandum,
quod harum
partium alia
sunt, nempe

1. Materiales, vt antecede-
dens & consequens, ex quibus
materialiter argumentatio con-
ficitur.

2. Forma-
les, forma
autem argu-
mentati-
onis alia,
nempe
quoad.

1. Vocem,
vt nota illatio-
nis.

2. Significa-
tionem, vt ipsa
connexio ante-
cedentis, & con-
sequentis, & ip-
sa consequen-
tia quam illa-
tionis nota de-
signat.

Notandum,
quod antece-
dens in argu-
mentatione
biformis esse
potest, nempe

1. Simplex, vt in enthy-
mema, vbi vnica propositio
præcedit notam illatiuam, vt,
homo est corpus, ergo est sub-
stantia.

2. Duplex, vt in Syllogismo,
vbi duæ propositiones præce-
dunt notam illatiuam, vt omne
animal est corpus, omnis ho-
mo est animal, ergo omnis
homo est corpus: quarum pri-
orem maiorem appellant, po-
steriorem minorem.

Diuiditur argumentatio
dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.
2. Substantiam.

Argumen-

Argu-
onum
quali-
est

tia
na

que
lap-
om-
la
rib

Argumentati-
onum quoad
qualitatem alia
est.

Consequen-
tia autem bo-
na est duplex :

1. Bona, in qua consequens
necessario inferitur ex antecede-
nte: vt, homo loquitur, er-
go habet linguam.

2. Mala, in qua consequens
non recte inferitur ex antecede-
nte: vt, homo loquitur, ergo
est doctus.

1. Quoad materiam, in qua
ob ipsarum rerum coniunctio-
nem necessariam, vna ex alte-
ra necessario inferitur: vt, *Soc-
rates* est homo, ergo *Socrates*
est rationalis: ibi enim bona
consequentia est solum ob ne-
cessariam connexionem ho-
minis & rationalis:

2. Quoad formam, in qua
propter modum collocandi,
vna sequitur ex altera: & non
ob ipsarum rerum necessari-
am coniunctionem, sed prop-
ter modum collocationis pro-
positionum De Signis & Mo-
dis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est conse-
quentia, licet non quoad materiam: Omnis
lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo
omnis homo est animal. In hac enim licet nul-
la sit ipsarum rerum connexio, tamen prio-
ribus illis positis, necesse est sequi id quod
infer-

inferitur, propter modum collocandæ huius argumentationis in figura & modo.

Secunda diuisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt: { 1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autem duplex: { 1. Categoricalus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud euenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus. { 1. Remotum sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In qua quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo vñica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundum modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est euenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus
licet

licet conclusio apparet sequi ex præmissis, non tamen necessario sequitur.

5. Aliud] i. aliam propositionem, nempe conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principij vbi conclusio eadem est cum præmissis.

Syllogismus autem duplex est, nempe

1. Perfectus, qui evidentem habet necessitatem suæ illationis, sicut sunt syllogismi qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.

2. Imperfectus, qui non habet necessitatē suæ illationis evidentem, vt syllogismi in alijs modis & figuris confecti; qui aliter evidentiam suæ illationis non habent, quàm per eorum reductionem ad syllogismos primæ figuræ.

Syllogismus duplex; as habet partes, nempe

1. Remota sunt termini ex quibus propositiones constantur.

2. Propinqua, sunt propositiones ex quibus immediatè conficitur syllogismus.

1. Ex parte terminorū quæ appellatur figura.
2. Ex parte propositionum quæ nominatur modus.

De materia remota nempe terminis. { Notandum quod tres sunt termini in omni syllogismo, nempe

1. Maior.
2. Minor.
3. Medius.

Maior terminus vel maius extremum est quod coniungitur cum medio in maiore propositione.

Minor terminus vel minus extremum est quod coniungitur cum medio in minore propositione.

Medius vero terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam vero conclusionem non ingreditur, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est maior, homo est minor.

Notandum, quod omnis terminus bis ponitur in syllogismo, maior in maiore propositione & conclusione; medius in maiore & minore, nec omnino in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à Dialecticis

1. Medium, quatenus vnit & coniungit vnum extremum alteri.

2. Argumentum quatenus est causa, ut conclusioni de qua dubitanti fides adhibeatur.

De

De materia } Propositiones item in omni
propinqua, i. }
propositionib. } Syllogismo tres sunt, nempe,
1 Maior quæ à dalecticis interdum absolute
propositio nominatur, prima, f. Syllogismi e-
nuntiatio.

2 Minor etiam assumptio dicitur, quæ est
secunda syllogismi enunciatio.

3 Conclusio, quæ notam illationis sequitur
& ex maiori, & minori inferitur & est tertia syl-
logismi enunciatio.

De forma } Figura autem syllogismi est
remota, scil. } medij termini cum cæteris dis-
figura, } positio quoad subiectionem &
prædicationem.

1 Altera in qua medium est
subiectum maioris propositio-
nis, & prædicatum minoris, vt
omne animal est corpus vide
instantiam præcedentem.

2 Altera est in qua medium
est prædicatum in vtraq; propo-
sitione f. maiori & minori.

Est autem
figura triplex

3 Altera in qua medium
subiectum est in propositione
vtraque, vt omnis homo est
corpus, aliquis homo est ani-
mal, ergo aliquod animal est
corpus. Vnde versus (Sub. præ.
prima, bis præ. secunda, tertia
bis Sub.)

Sic exponitur, medium in prima figura subiectum est in vna præmissa, prædicatum in altera, in secunda figura, bis prædicatum, & prædicatum in vtraque præmissa, in tertia figura bis subiectum, & subiectum in vtraque præmissa.

De forma propinqua, i. modo.

Modus est ordinatio propositionum in syllogismo secundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogismorum autem modus duplex est, alij enim sunt

1. Indirecti, in quibus inferitur conclusio, in qua minus extremum de maiori prædicatur, vt omne animal est vivens. Omnis homo est animal, ergo aliquod vivens est homo.

2. Directi, in quorum conclusione maior extremitas prædicatur de minore, vt omne animal est vivens, omnis homo est animal, ergo omnis homo est vivens.

Eorum autem qui directe, concludunt alij sunt

1. Perfecti,

2. Imperfecti.

1. Perfecti, qui per se apparent necessario concludere, & qui ita perspicue & clare conclusionem inducunt, vt ipso rationis lumine eius firmitas in concludendo perspiciatur, & tales sunt modi quatuor in prima figura.

2. Imperfecti, qui per se non ita apparent necessaria.

cessario concludere, sed per reductionem ad alios syllogismorum modos evidentes sunt, tales vero sunt modi secundæ tertiæque figuræ qui ad modos primæ figuræ reducuntur ut infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero nouemdecem, his versibus continentur à sophista. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darij. 4. Ferio. 5. Baralipon. 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapesmo. 9. Frisomorum. 10. Cesare. 11. Camestres. 12. Festino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datisi. 18. Bocardo. 19. Ferison.

Notandum quod novem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque vero posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis, nulla est differentia à perfectis modis, sed solum quia est inversio terminorum in conclusione.

Quia in directis maior terminus prædicatum conclusionis est, minor subiectum: In indirectis vero minor terminus prædicatum, & maior subiectum.

Notandum autem quod ex ea literarum observatione, de qua supra diximus in conversione, facile est syllogismos per omnes formare modos: Nam *A*. universalem affirmativam denotat, *E*. universalem negativam, *I*. particularem

rem affirmatiuam, O particularem negatiuam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam ubi sunt plures, vltimæ adijciuntur metri causa: per primam syllabam maior intelligitur: per secundam minor, per tertiam conclusio, vt in his exemplis.

Fig. <	1. Barbara.	{	Omnis virtus est qualitas.
			Omnis iustitia est virtus,
			Ergo
	2. Cesare.	{	Omnis iustitia est qualitas.
			Nullus homo est expertus
			rationis.
	3. Darapti.	{	Omnis Asinus est expertus
			rationis: Ergo
			Nullus Asinus est homo.
	{	{	Omne animal est vivens.
			Omne animal est corpus,
			Ergo
		{	Aliquod corpus est vivens.

Duplices sunt regulæ syllogismo-
rum. 1. Generales omnium figurarum.
2. Speciales quæ diuersæ diuersis figuris conueniunt.

Regulæ generales quæ in omni syllogismo obseruantur quatuor sunt,

1. Prima, ex ambabus præmissis particulari-
bus nihil sequitur in syllogismo, & quando
vtraque præmissa particularis est, nulla con-
clusio ex his inferri potest.

Se-

2 Secunda, ex ambabus præmissis negatiuis in syllogismo nihil sequitur.

3 Tertia si aliqua præmissarum particularis sit, oportet conclusionem esse particularem, nam particularis conclusio recte inferri potest ex vniuersalibus præmissis, sed nunquam vniuersalis conclusio ex præmissa particulari.

4 Quarta, si aliqua præmissarum fuerit negatiua, oportet conclusionem esse negatiuam, nam ex puris affirmatiuis nunquam concluditur negatiua.

De particularibus autem regulis, obseruandum qd duę sunt catholicę regulę primę figurę.

1 Prior est, in modis directis & perfectis, primę figurę, semper oportet maiorem esse vniuersalem.

2 Posterior est, in modis directis & perfectis primę figurę, semper oportet minorem esse affirmatiuam, vnde si vel maior sit particularis, aut minor negatiua in prima figura, nihil sequitur.

Secundę item figurę sunt duę leges & regulę, 1. prima, oportet maiorem semper esse vniuersalem in secunda figura.

2 Secunda, oportet conclusionem in secunda figura semper esse negatiuam, vnde vbi in secunda figura aut maior particularis est, aut affirmatiua conclusio, nihil sequitur.

Tertię item figurę duę regulę. 1. Prima, oportet minorem in tertia figura semper esse affirmatiuam.

2 Secunda

2. Secundo oportet conclusionem in tertia figura semper esse particularem, unde si aut minor sit negativa, aut conclusio universalis in tertia figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clare apparebit, inspicendo particulares modos cuiuslibet specialis figuræ.

Ob. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurre, discurre autem est propria actio intellectus, at oratio est actio linguae, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergo argumentatio non est oratio.

<i>Resp.</i> Argumentatio consideratur tum	1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectus.
	2. Significatiue, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, unde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis observantur, sed in argumentatione mala: ut homo est animal, ergo homo est Asinus, observantur omnes conditiones, cum omnes partes legitimæ habeat, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

{	1. Quoad formam sic est bona.
	2. Quoad materiam sic est mala

Resp. Argumentatio bona bifariam dicitur, aut mala, Nam ut sit bona secundum formam, satis est ut denotetur per notam conclusionis unam inferri ex altero, at vero ut sit bona secundum materiam requiritur, ut reipsa referatur. Et, ut consequens necessario pendeat ab antecedente.

Obiect. Una species eiusdem generis non predicatur de altera, sed exemplum est inductio & Enthymema syllogismus, ut inquit *Arist.* lib. i. *Demonst. cap. i.* ergo membra confunduntur & mala est divisio.

Resp. Syllogismus duplex est,
 1. Perfectus ex tribus constans propositionibus, & talis non est Enthymema,
 2. Diminutus, ex duabus conflatus, & talis ibi dicitur Enthymema.

Inductio item est duplex est,
 1. Centummata, quæ est processus ab omnibus singularibus ad ipsum universale.
 2. Inchoata, quæ est ab uno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid universale, & huiusmodi inductio exemplum est.

Obiect. Omnes species argumentationis ad Dialecticam spectant, sed solum inductio & syllogismus ad Dialecticam spectant affirmante *Aristotele*

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & exemplum ad oratores, ergo Enthymema & exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in { 1. Doctrina.
exemplo & Enthymemate: } 2. Et usus.

1. Doctrina & modus docendi precepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solum ad Dialecticam.

2. Usus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: non enim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à Dialectica fabricatis utetur.

Obiect. Omne genus conuenit æqualiter suis speciebus, non vni magis quam alteri, sed argumentatio illis conuenit inæqualiter, ut magis syllogismos quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

1. Essentiam, quæ definitione explicatur, sic æque conuenit vniuersis.
Resp. Argumentatio consideratur quoad

2. Effectum, & actum probandi & faciendi fidem, sic maxime syllogismo, inde inductioni. Deinceps enthymemati, postremo exemplo.

De Syllogismo.

Obiect. Definitio constare debet ex genere proprio & differentia, ut asserit *Arist. lib 6 Topicorum cap. 3.* at oratio non est proximum syllogismi genus sed argumentatio, ergo male definitur.

Resp.

Resp. Conueniens, id est, necessarium non est, vt docet *Arist.* eodem in loco.

1. Modus, qui est ex genere & differentia.

Nam duo spectantur in definitionis constructione, nempe

2. Finis, qui est euidencia rei definitæ, in modo ergo artem respicimus, in fine cognitionem, quamuis ergo ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, vbi ipsum est notius.

Ob. Si in syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum vnus syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus, at id falsum est: ergo.

1. Consequentia, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

Resp. Duplex intelligitur necessitas in Syllogismo

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solum in demonstratiua. Prior necessitas est hypothetica quia concessa præmissarum veritate, necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiva, posterior demonstratiua propria, prior omnium communis.

Ob. In quolibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sunt propositiones in Syllogismo; ergo sunt sex termini & non solum tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo, sunt ergo tres solum diversi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Obiect. Omnis terminus est quidam extremum, at medium non est extremum, ergo nullus est medius terminus.

Resp. Medius terminus consideratur respectu

- 1. Præmissarum, quas semper aliqua ex parte terminatur & sic est extremum.
- 2. Extremitatum, quas vult & coniungit, & sic est medium.

Obiect. Syllogismus constat ex duabus tantum propositionibus, ut affirmat *Arist. lib. 1. De monst. cap. 3.* ergo non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantum propositionibus, verum est, præmissis, & eas *Arist.* intelligit

Nam duplex est modus propositionum in Syllogismo, nam alia se habent.

- 1. Activæ, quæ scilicet ad alias inferunt ut præmissæ, & tales duæ solum sunt in syllogismo.
- 2. Passivæ, quæ scilicet ab alijs inferuntur, ut conclusio, & talis in syllogismo unica.

Obiect. Dispositio est actio, & disponere est agere, at figura non est actio, ergo non est modus termini dispositio.

Resp.

Resp. Dispositio capitur bifariam, nempe

1. Pro actu disponendi & sic est actio.
2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à sophista.

Obiect. Id quod prædicatur de utrisque extremitatibus, est super utrasque extremitates: id quod subiicitur utrisque est infra utrasque: at medium non est supra aut infra extrema, sed inter utrasque, ergo medium non est prædicatum in secunda figura, & subiectum in tertia.

Resp. Medium duplex, alterum

1. Positione.
2. Coniunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, ut centrum in circulo.

2. Coniunctione, quod unit & coniungit extrema, & tale est medium in secunda & tertia figura, Nam licet sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem, est tamen inter extrema quoad coniunctionem, quatenus coniungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est utroque modo medium.

Obiect. Impossibile, necesse & modus est, ut supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in Syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus male definitur.

Resp. Modus duplex,

1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit, de qua dictum est.
2. Syllogismi, qui s. in ordinatione propositionum consistit, & talis hic definitur.

Obiect. Sequitur, *Socrates est corpus: Socrates est rationalis*, ergo quoddam rationale est corpus, ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.

Resp. Duplex } 1. Expositorius & informis.
est Syllogismus, } 2. Figuralis & artificiosus.

1. Expositorius & informis, qui est ille cuius medium est singulare singulariter acceptum.

2. Figuralis & artificiosus, qui sc. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest ex singularibus, hic vero nunquam: itaque quando dico Syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo & figura.

Obiect. Medium in prima figura includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem; ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens idque secundum rem, sed non ingreditur per se & secundum vocem; eo sc. modo quo ponitur in præmissis.

Obiect. Sequitur in secunda figura, *Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale*, ergo omnis homo est risibilis, ergo sequitur conclusio affirmans in secunda figura.

Resp. Consecutio duplex est, } 1. Materialis,
} 2. Formalis.

1. Materialis, quæ est ex rerum coherencia, & talis bona consequentia affirmatiua esse potest in secunda figura, vbi omnes termini æquales sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dispositione, & quæ est in aliquo istius figuræ modo, & talis solum est negatiua in secunda figura.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

NOtandum quod modi posteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci possunt.

Consideranda autem sunt in reductione

}	1. Finis & causa.	}
	2. Modus & regula quibus reductio perficitur.	

1. Causa est imperfectio eorum syllogismorum qui in earum figurarum modis efformantur.

2. Finis & vsus, vt Syllogismus in quibus perse non appareat, concludendi necessitas, fides & euidencia adhibeatur.

Reductio autem est duplex

}	1. Per ostensionem.	}
	2. Ad impossibile.	

1. Per ostensionem, quæ est, cum aliquis imperfectus Syllogismus ad perfectum reduci-

tur per conuersionem, ad cuius propositionis per eosdem terminos, vt in Cæsare: Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo: Ad Celarent, per simplicem cōuersionem maioris: Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

2. Ad impossibile quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliqua præmissarum infertur contradictorium alterius præmissæ, vt in Baroco: Omne viuens est animatum, aliquis lapis non est animatus; ergo aliquis lapis non est viuens.

Retineatur maior, Omne viuens est animatum, sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est viuens, & infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primo, quod sunt quatuor consonantes, *B.C.D.F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eodem consonante incipiunt, vt Cæsare & Camestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundo, notandum, quod & quatuor alix consonantes sunt in syllabis, Primo *S.* & hæc denotat propositionem per vocalem præcedentem designatam conuertendam simpliciter. Tertio *M.* & hæc notat transpositionem præmissarum, vt ex maiori fiat minor. Secundo

do P. & hæc notat eodem modo conuerſionem per accidens. Quarto C. & hæc notat talem modum reducendum per impossibile ſumpto contradictorio concluſionis loco præmiſſæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. **E**Nthymema eſt ſyllogiſmus imperfe-
ctus in quo ex vnica propoſitione in-
fertur concluſio, vt, omne animal viuit, ergo
omnis homo eſt viuens:

Notandum, quod ſyllogiſmus formaliter
perfectus ex duabus præmiſſis concluſionem
inferentibus conſiſtit.

Ideoque cum Enthymema ex vnica præmiſſa
conſtat, igitur imperfectus quoad materialem,
ſc. aut formalem perfectionem ſyllogiſmi eſſe
dicitur: eſt tamen perfectus virtualiter, quate-
nus per vnā præmiſſam explicatam, alterum
in mente habet intellectam, vnde eque firmum
probandi robur habet atque ſyllogiſmus.

Syllogiſmus { 1. Euidentiā proba-
dicitur imper- } tionis.
fectus bi-formi- { 2. Firmitatem proba-
ter, & quoad } tionis.

Quoad euidentiā probationis, & ſic En-
thymema imperfectus ſyllogiſmus vere dici-
tur, cum altera præmiſſa careat, ex qua inferitur
concluſio.

Quoad firmitatem probationis : & sic Enthymema imperfectum non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quam syllogismus.

Reductio ad Syllogismum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogismum per oppositionem præmissæ intellectæ, quomodo autem reducatur, intelligitur cum cognoscamus quæ præmissæ deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis; nam si maior terminus semel solum sumatur, deficit maior propositio; si autem semel minor, ea deficit: prædicatum autem conclusionis, maior terminus, subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente & medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consummatum syllogismum facit, V. G. Omne animal currit, ergo omnis homo currit, Maior terminus currit, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit, sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantum recensetur Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, omnis homo est animal, & perfectus euadit Syllogismus.

Ob. Enthymema est Syllogismus. Sunt diuersæ species argumentationis, ergo Syllogismus non prædicatur de Enthymemate, & consequenter male definitur.

Resp. Enthymema & Syllogismus explicatus & perfectus sunt diuersæ species: Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus non est prior enthymemate, quia species eiusdem generis sunt simul natura, affirmante *Arist. in postprædicamentis, in cap. de modis simil*: ergo enthymema non reducitur ad syllogismum.

<p><i>Resp.</i> Prius bifariam dici- tur:</p>	<p>1. Origine, vel constitutione, sic enthymema & syllogismus simul sunt, ut omnes species eiusdem generis.</p> <p>2. Perfectione, & sic syllogismus est prior enthymemate, & perfectior, & sic reducitur enthymema ad syllogismum.</p>
---	---

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

Def. **I**nductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad uniuersale: ut *Socrates* est rationalis, *Plato* est rationalis, & sic de cæteris: ergo cunctis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione quam duæ sequuntur differentiz.

1. Prior (procedens à singularibus) per
eam

eam enim a syllogismo & enthymemate discernitur, quæ procedunt ab vniuersalibus ad vniuersalia, vel ad singularia: (à singularibus s. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad vniuersale) per eam autem discernitur ab exemplo quod ab vno singulari procedit ad aliud, & non ad vniuersale.

Notandum,
quod singulare
bifariam acci-
pitur.

1. Absolute, vel indiuiduo,
vt *Socrate, Virgilio.*

2. Comparete, pro minus
vniuersali, s. pro inferiori re-
spectu alicuius superioris, quo
modo species alicuius generis
possunt dici eius singularia,
vt homo, & brutum anima-
lis, & hoc modo sumitur sin-
gulare in definitione inducti-
onis.

Notandum
item, quod v-
niuersale ca-
pitur

1. Indefinite, vt in hac, ho-
mo spirat.

2. Vniuersaliter, vt in hac
omnis homo spirat, & hoc
modo intelligitur fieri pro-
gressum ad vniuersale in in-
ductione.

Ob. Argumentatio omnis est motus in-
tellectus, & per consequens inductio: sed intel-
lectus non procedit ex singularibus, cum non
cognoscat singularia, cum proprium obiectum
intellectus sit vniuersale, vt singulare sensus. 1.

phys

phys. cap. 3. ergo inductio non est à singularibus.

Resp. Intellectus confideratur vel

- 1. Per se, & sic solum vniuersalia cognoscit.
- 2. Quatenus vnitur cum sensu, & sic cognoscit singularia.

Ob. In omni argumentatione antecedens debet esse notius consequente: at singulare non est notius suo vniuersali, sed è contra, vt *Arist. 1. phy. cap. 1.* docet: ergo non procedit à singularibus.

Resp. Vniuersale, quoad naturam; singulare, quoad nos, notius est.

Notitia duplex:

- 1. Apprehensiuæ, qua aliquid quouis modo intelligitur: sic singulare nobis notius quam vniuersale.
- 2. Demonstratiuæ, qua aliquid perfecte cognoscitur: sic vniuersale nobis notius singularibus.

Ob. In hoc argumento à singularibus ad vniuersalia proceditur: Socrates currit, Plato currit, & sic de cæteris omnibus hominibus: ergo omnis asinus currit: tamen ibi non est bona consequentia.

Resp. Inductio est in qua arguitur à singularibus non ad quoduis vniuersale, sed eorum singulariam quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO XXIX.

De Exemplo.

Def. **E**Xemplū est argumentatio, in qua ex vno aut quibusdā singularibus alterū probatur, vi alicuius similitudinis in ipsis existentis: vt Socrates est rationalis, & Plato est rationalis, ergo Nichomachus est rationalis.

In qua definitione partes obseruantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex vno aut quibusdā singularibus) nempe in antecedente positis quæ adijcitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab vniuersalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i. in consequente inducitur, quæ differentia adijcitur vt discernatur ab inductione, in qua à singularibus collectis arguitur ad vniuersale.

Tertia pars definitionis (vi alicuius similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit vnde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium, quorum alterum infert, alterum infertur ad se inuicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad Syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici facta mutatione, altera in antecedente, in qua perfectam oportet esse

nume.

numerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in vniuersale.

Obiect. Vnum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minus notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe

1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic vnum singulare non est notius altero.

2. Quoad nos, & sic vnum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Obiect. Quod rem solum illustrat, id non probat: sed exemplum solum illustrat, vt omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit vnum singulare ex altero,

Resp. Exemplum spectatur, vel

1. Sub generali ratione argumentationis quatenus quaedam argumentatio est, & sic probat.

2. Sub particulari ratione exempli quatenus exemplum est, & sic illustrat, probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

Exempla sunt
duplicis ordi-
nis: alia enim
adhibita sunt.

1. Ad præcepta intelligen-
da, & ea solum illustrant.

2. Ad conclusiones infe-
rendas, & ea proculdubio
probant, maxima autem pars
Dialecticorum diuerſa hæc
exemplorum genera confun-
dentes ex ignorantia, omnia
exempla illustrare ſolūmodo,
non probare exiſtimant. Hinc
clamant, ſed falſo, ſed impe-
rite, ſine veritate, ſine arte.

Qui tamen error à comuni
ore omnium, & aures affecit
falſo ſono, & infecit animos
falſo ſenſu. Tantum eſt aliena
lingua noſtræ menti præiudi-
cium.

FINIS.

en-
fe-
bio
ars
ac
un-
nia
do,
line
pe-
rte
uni
ecid
mos
ena
udi-